

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**DANSIN CAZ MÜZİĞİ ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.
TARİHSEL PERSPEKTİFTE YAŞANAN DÖNÜŞÜMLER,
EVRELER VE TEMEL REFERANSLAR ARASINDA
CASTLE ÇİFTİ'NİN ÖZNEL KONUMU**

Yüksek Lisans Tezi

PAKİZE BANU KÜÇÜK GÜLHAN

İSTANBUL, 2019

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SES TEKNOLOJİLERİ**

**DANSIN CAZ MÜZİĞİ ALGISI ÜZERİNDEKİ
ETKİSİ. TARİHSEL PERSPEKTİFTE YAŞANAN
DÖNÜŞÜMLER, EVRELER VE TEMEL
REFERANSLAR ARASINDA CASTLE ÇİFTİ'NİN
ÖZNEL KONUMU**

Yüksek Lisans Tezi

PAKİZE BANU KÜÇÜK GÜLHAN

TEZ DANIŞMANI: PROF. DR. HAKKI ALPER MARAL

İSTANBUL, 2019

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SES TEKNOLOJİLERİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: Dansın Caz Müziği Algısı Üzerindeki Etkisi. Tarihsel Perspektifte Yaşanan
Dönüşümler, Evreler Ve Temel Referanslar Arasında Castle Çiftinin Özel Konumu

Öğrencinin Adı Soyadı: Pakize Banu KÜÇÜK GÜLHAN

Tez Savunma Tarihi: 07/01/2019

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

İmza
Dr. Öğr. Üyesi Yücel Batu SALMAN
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

İmza
Yeşim PEKİNER
Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hakkı Alper MARAL

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Yahya Burak TAMER

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Gökhan DENEÇ

TEŐEKKÖR

Bu tezin hazırlanmasında, her zaman yol gösteren ve bana destek olan değerli hocam ve danışmanım Prof.Dr.Hakkı Alper MARAL'a, bana her zaman yardımcı olan kıymetli hocam Bahçeşehir Üniversitesi, Ses Teknolojileri Yüksek Lisans Programı koordinatörümüz Yeşim PEKİNER'e, eğitim sürecim boyunca bana her türlü desteği veren değerli hocalarım şevket AKINCI, Sibel KÖSE, Baki DUYARLAR ve Başak YAVUZ'a, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi olarak arkamda duran babam Mehmet Ali KÜÇÜK ve annem Nilüfer GÜRELLİ ile Ömür KÜÇÜK'e ve sevgili eşim Görkem GÜLHAN'a sonsuz teőekkür ederim.

İstanbul, 2019

Pakize Banu KÜÇÜK GÜLHAN

ÖZET

DANSIN CAZ MÜZİĞİ ALGISI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ. TARİHSEL
PERSPEKTİFTE YAŞANAN DÖNÜŞÜMLER, EVRELER VE TEMEL
REFERANSLAR ARASINDA CASTLE ÇİFTİ'NİN ÖZNEL KONUMU

Pakize Banu KÜÇÜK GÜLHAN

Ses Teknolojileri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hakkı Alper MARAL

Ocak 2019, 80 sayfa

Bu çalışmada, caz müziğinin algılanılışı; temel algılanış biçimlerinin yaygınlaşması ve bu süreci şekillendiren etkenler arasında “dışsal” bir etki alanı sayıla gelen dansın konumu irdelenecektir. Caz müziğinin yayılmasında, gelişmesinde; kitleler tarafından sevilip benimsenmesinde ve farklı toplumsal tabakalar arasında etkileşim ve dolaşım sağlamlasında; kuşaklar arası bir sürekliliğe katkısının yanı sıra itibar kazanmasındaki rolü ile dans disiplini ele alınacak; bu etki hakkında geliştirilmiş çeşitli yaklaşımlar, yorumlar ve çıkarımlar tanıtılacak, tartışılacaktır.

Dansın caz müziği algısını güçlendirmesinde bir kırılma noktası sayılan Vernon ve Irene Castle Çifti ve bu çiftin aktif olduğu dönemde yakaladıkları tanınırlığı caz müziğine borçlu olmalarının yanı sıra, bir yandan da caz müziği algısı üzerinde sosyal ve kültürel olarak etkili olmaları süreçleri, çalışma kapsamındaki araştırmaların yoğunlaştığı noktalardan olacaktır. Cazın ve dansın 19. ve 20. yy içinde nasıl algılandığına dair temel bilgiler verildikten sonra Castle çiftinin ve caz müziğinin etkileşimlerine konu olan dönemsel özelliklerine değinilecek, sanatçıların bu bağlamda tespit edilen etkileri üzerinden algıyı değiştirmekteki nitelik ve boyutları vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Caz Müzik, Castle Çifti, Dans, Tarihsel İnceleme, Vernon, Irene

ABSTRACT

THE EFFECT OF DANCE ON THE PERCEPTION OF JAZZ MUSIC. THE SPECIAL POSITION OF THE CASTLE COUPLE BETWEEN HISTORICAL TRANSFORMATIONS, UNIVERSES AND BASIC REFERENCES

Pakize Banu KÜÇÜK GÜLHAN

Audio Technologies - Jazz

Thesis Supervisor: Prof. Dr. Hakkı Alper MARAL

January 2019, 80 pages

In this study, the perception of jazz music, it's spreading, and the factors shaping this process were examined. The role of dance was considered an external domain. In the dissemination and development of jazz music, the popularization and adoption of the masses and the interaction and circulation between different social classes; the role of contribution to intergenerational continuity and the discipline of dance are discussed.

Vernon and Irene Castle Pairs, which are considered to be a breaking point in strengthening the perception of jazz music and the fact that this couple owes their recognition to the periods of jazz music. On the other hand, the processes of social and cultural influence on the perception of jazz music will be the focus of research. After giving basic information about how jazz and dance were perceived in the 19th and 20th centuries, the periodical features of the Castle couple and jazz music were introduced. The qualities and dimensions of changing the perception through the determined effects of the artists were emphasized.

Keywords: Jazz Music, Castle Pair, Dance, Historical research, Vernon, Irene

İÇİNDEKİLER

TABLolar	viii
ŞEKİLLER	ix
1. GİRİŞ	1
2. LİTERATÜR TARAMASI ve KURAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1 CAZ MÜZİĞİNİN TARİHSEL BAĞLAMDA İNCELENMESİ	4
2.1.1 Ragtime Dönemi	7
2.1.2 New Orleans Dönemi	9
2.1.3 Dixieland Dönemi	10
2.1.4 Chicago Dönemi	12
2.1.5 Swing Dönemi	13
2.1.6 Be-bop Dönemi	15
2.1.7 Cool Caz ve Hard Bop Dönemi	16
2.1.8 Avant-garde ve Free Caz Dönemi	19
2.1.9 1970'li Yıllar	20
2.1.10 1980'li Yıllar	22
2.1.11 1990'lı Yıllar	24
2.1.12 21. Yüzyıl	24
2.1.13 Değerlendirme	25
2.2 DANSIN TARİHSEL SÜREÇLERİ ve TÜRLERİ	26
2.2.1 Dansın Doğuşu	26
2.2.2 Tanımlar ve Kavramlar	28
2.2.3 Dansın İşlevi	29
2.2.4 Büyüsel Dans	29
2.2.5 Yerleşik Toplumlarda Dans	30
2.2.6. Dansı Türleri	34
2.2.7. Değerlendirme	36
2.3 CAZ DANSLARININ TARİHSEL BAĞLAMDA İNCELENMESİ	37
2.3.1 Caz Dansının Tarihçesi	37
2.3.2 Caz Dansı Türleri ve Caz Dansına Yön Vermiş İsimler	44
2.3.3 Değerlendirme	49

2.4 VERNON VE IRENE CASTLE ÇİFTİNİN YAŞAMI, CAZ İLE ETKİLEŞİMLERİ.....	49
2.4.1 Hayat Hikâyeleri ve Kariyerleri	50
2.4.2 Çiftin Caz Dansı ile Girdikleri Etkileşim.....	54
2.4.3 Caz Müziğe olan Etkileri ve James Reese Europe Society Orkestrası ile olan İlişkileri.....	55
2.4.4 Değerlendirme	58
2.5 CAZ MÜZİĞİN VE DANSIN YAYILMASINDA SES TEKNOLOJİLERİNİN ETKİSİ.....	58
2.5.1 Genel Bakış	58
2.5.2 Caz Kayıtlarının Başlama ve Gelişme Dönemleri	60
2.5.3 Dans, Caz ve Kayıt Teknolojilerinin Birbirlerine Olan Etkilerinin Değerlendirilmesi	66
3. METODOLOJİ	69
4. ANALİZ VE BULGULAR.....	71
5. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME	79
5.1 GENEL DEĞERLENDİRME	79
5.2 SONUÇLAR.....	79
KAYNAKÇA	81

TABLULAR

Tablo 2.1: Caz müziğinin soyağacı.....	7
Tablo 2.2: Caz müziğinin soyağacı.....	62



ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Scott Joplin (1868-1917)	8
Şekil 2.2: Jelly Morton (1890-1941).....	9
Şekil 2.3: Bir Kreol Ailesi.....	10
Şekil 2.4: New Orleans Orkestra Müzisyenleri.....	11
Şekil 2.5: Papa Jack Laine Orkestrası	12
Şekil 2.6: Bix Beiderbecke (a) ve Benny Goodman (b).....	13
Şekil 2.7: Dönemin en popüler sanatçıları ve Swing Time filminin afişi	15
Şekil 2.8: Minton's Playhouse	15
Şekil 2.9: Dizzy Gillespie Orkestrası	17
Şekil 2.10: Ornette Coleman (1930-2015).....	19
Şekil 2.11: Spirogyra- Burn the bridges albümü	21
Şekil 2.12: Weather Report - 1980-11-14 - London, UK	22
Şekil 2.13: Dansla ilgili ilk yazıtlar	27
Şekil 2.14: İlkel dans örnekleri	30
Şekil 2.15: Antik Mısır'da dans	31
Şekil 2.16: Milattan önce Çin'deki dans figürleri.....	31
Şekil 2.17: Geleneksel Japon dansları.....	32
Şekil 2.18: Antik Yunan'da dans	32
Şekil 2.19: Antik Roma'da dans	33
Şekil 2.20: Geç Rönesans Döneminde dans.....	33
Şekil 2.21: Modern dönemde dans.....	34
Şekil 2.22: Foxtrot dansı	35
Şekil 2.23: 1920'li yıllarda Charleston dansı.....	35
Şekil 2.24: Afrika Perküsyonu	38
Şekil 2.25: Kongo Meydanı tasviri	38
Şekil 2.26: Harlem'de Shimmy Dansı	39
Şekil 2.27: Lindy Hop Dansı.....	40
Şekil 2.28: Jack Cole (Teatral caz dansının babası).....	41
Şekil 2.29: Gus Giardiano	42
Şekil 2.30: Latin Caz Albümü Örneği	43

Şekil 2.31: Maria Torres ve Broadway Dans Merkezi.....	43
Şekil 2.32: Fox-trot duruşu	46
Şekil 2.33: Turkey-trot duruşu	47
Şekil 2.34: Grizzly Bear figürleri	48
Şekil 2.35: Vernon ve Irene Castle	50
Şekil 2.36: William Vernon Blyth (Vernon Castle).....	51
Şekil 2.37: Irene Foote (Irene Castle)	52
Şekil 2.38: Watch Your Step gösterisinin afişi	52
Şekil 2.39: Irene Castle'ın Moffett tarafından, Chicago'da 1915 yılında çekilen moda fotoğrafları.....	53
Şekil 2.40: The Summer Widowers'ın afişi	54
Şekil 2.41: Cafe de Paris-1913.....	55
Şekil 2.42: Jitterbug Dansı	56
Şekil 2.43: James Reese Europe's Orchestra	56
Şekil 2.44: Ford Thompson Dabney (1883-1958)	57
Şekil 2.45: Original Dixieland Jass Band'a ait ilk plağın göbeği ve kaydın gerçekleştirdiği yapım şirketinin binası	59
Şekil 2.46: Louis Armstrong'un 1920 yıllarında Hot Five ile kayıt ortamı.....	64
Şekil 2.47: Müzik Kutusu Örneği	66
Şekil 3.1: Vernon and Irene Castle's Ragtime Revolution-The University Press of Kentucky	69
Şekil 3.2: Akış Şeması	70
Şekil 3.3: The story of Vernon and Irene Castle	73
Şekil 3.4: Elisabet Marbury ve Elsie de Wolfe	73
Şekil 3.5: Victor Records/ Europe's Society Orchestra	74
Şekil 3.6: Castle House Rag/Trot and One Step	75
Şekil 3.7: The Tempo Club Banner	77
Şekil 3.8: Hellfighters ve James Reese Europe.....	77

1.GİRİŞ

Tarihsel süreçler içerisinde pek çok olay, kişi ve kurum sanatın algılanma biçimleri üzerinde belirleyici etkilerde bulunmuştur. Bu etkilerin şiddetleri küçük, orta ve büyük olmak üzere farklı derecelerde deneyimlenmiştir. Zaman zaman türlerinin, ama ötesinde bizatihi sanatın kendisinin algılanması ve toplumla kurduğu ilişkinin, karşılıklı etkileşimlerinin dinamikleri önemli tarihsel momentlere veya kişilere endekslenmiştir. Caz (müzik)¹ ve dans, bu tarz algısal değişimlerin yoğun olarak yaşandığı sanat alanlarındandır. Tarihsel perspektifte yaşanan dönüşümler, etkileşimler ve değişimler caz (müzik) ve dans arasında yoğun etkileşimlere neden olmuştur; bu etkileşimlerin de dansın gelişiminin ve caz müziğinin algılanması üzerindeki etkisinin güçlü, yoğun ve okunabilir olmasına katkısı büyüktür. Bu etkileşimin caz müziğinin özellikle belli toplum kesimleri tarafından kabul edilebilir hale gelmesi konusunda son derece belirleyici oluşu, bilimsel perspektifte bir değerlendirmeyi hak etmektedir. Böylesi bir yönelim ve çaba için bir başlangıç önerisi olarak, alanın ikonik isimlerinden Vernon ve Irene Castle çiftinin yaşamına odaklanmak; başarıları ve etkileri üzerine durmak, bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, tezin çerçevesi, 1920'lerin başında pek çok filmde rol almış olan salon dansçıları ve dans eğitmenleri olan Vernon ve Irene Castle çiftinin yaşamları, imajları ünleri şeklinde belirlenmiştir. Aynı zamanda, aktif ve pasif izler-kitleler bağlamında dönüşen “görünürlükleri” ve dans başarıları üzerinden caz müziğine kazandırdıkları itibarın araştırılması ile bu itibarın caz müziği algısı üzerinde yarattığı değişimlerin öznel konumunun araştırılması şeklinde belirlenmiştir.

Çift, popülerliklerinin zirvesine 1914'te, Irving Berlin'in ilk Broadway gösterisi olan *Watch Your Step*'teki zarif 'Foxtrot' dansları ile ulaşmıştır; bu yapıtla *Foxtrot* dansını popüler hale getirmiş oldukları da söylenebilir. Zaman içinde danslarında *Ragtime*, caz ve Afro-Amerikan müziklerini kullanarak bu müzik türlerinin yaygınlaşmasına katkıda

¹ Burada cazın sayısız örüntüsü ve göstergesiyle bütüncül bir kültür olarak değil, sadece başat komponenti olan müzik bağlamında ele alındığına vurgu yapmak istenmiştir. Çalışmanın odağında yer alan dans bağıntısı cazın anılan bütüncül, girift, özetle böylesi bir doğası olduğu düşüncesinden beslenmektedir.

bulunmuşlardır. 1914 yılında çift “*Castle House*” isimli bir dans okulu ve gece kulübü ayrıca “*Castles By The Sea*” isimli bir gece kulübü daha açmıştır. Hem saygın imajları (çizdikleri aile portresi) hem de işlerinde elde ettikleri başarılar ve popülerlikleri sayesinde toplum tarafından rol model olarak görülmeleri gecikmemiştir.

Tüm bu gelişimlerin yaşandığı dönem, cazın toplumsal bağlamı adına oldukça çetrefillidir: Ekonomik buhran ve içki yasaklarından ötürü yer altı mekânlarına taşınmak durumunda kalan caz, yaşam biçimi, müziği ve dansıyla, yazılı basının da körüklemesiyle toplumun ahlak yapısını çökertecek bir musibet gibi lanse ediliyor, olumsuz yüklerle itham ediliyor olmuştur. Tam da bu esnada örnek ve saygın Castle Çifti’nin kendilerine eşlik etmesi için tamamen siyahi caz müzisyenlerinden kurulu *James Reese Europe’s Society Orchestra*’yı seçmesi; caz müziği hakkındaki bu sert algının bir yandan katmanlanmasına, ama diğer bir yandan da barışçılığıyla yumuşamasına yardımcı olmuştur.

Anılan alanda daha önce yapılmış çalışmalar hak ettiği kadar azdır ve bu konuda literatürdeki boşluklar doldurulmayı beklemektedir. Dansın caz müziği algısı üzerindeki etkisini inceleyen disiplinler arası çalışmalar yerine genellikle dansı, caz müziğini ve alt dallarını ayrı ayrı ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Konu ile ilgili olarak çiftin yaşamını detaylı bir biçimde ele alan Eve Golden tarafından 2007 yılında yayınlanan *Vernon and Irene Castle’s Ragtime Revolution* adlı kitap aydınlatıcı ve yol gösterici, değerli bir kaynaktır ve ne yazık ki istisnai konumunu hâlâ korumaktadır.

Çalışmada dansın caz müziğinin algısı üzerindeki etkisinin incelenmesi 3 aşamalı bir yöntemle gerçekleştirilmiştir. İlk adımda dans ve caz kavramlarının özellikleri, tanımları, türleri ve süreçleri—çok özet ve metni yavaşlatmamak ve asıl odaktan uzaklaşmamak gayretiyle—ancak çok genel hatlarıyla, kabaca ele alınmıştır. İkinci adımda, caz dansının tarihsel bağlamda incelenmesi ve Vernon ve Irene Castle Çifti’nin bu dönemle neredeyse eş süreçli yaşamı üzerinde yoğunlaşmıştır. Daha sonra da, üçüncü kesitte, çiftin caz müziği üzerindeki algıyı nasıl değiştirdiği ile ilgili tespitler, çıkarımlar ve analizler yapılmıştır.

Çiftin caz müziğinin gelişmesinde ve yayılmasındaki büyük etkisi geniş kitleler tarafından yeteri kadar bilinmemektedir. Aynı zamanda bu başlangıcın sebep olduğu

dönüşüm, deyim yerindeyse, “domino etkisi” de tam olarak kavranamamıştır. Dansın ve caz müziğin ilişkisinin bu denli güçlü olmasının ve bu alanda bireylerin ne denli büyük etki yaratabileceklerinin bilinmesi gelecekte dansın ve caz müziğinin daha iyi anlaşılması yorumlanması açısından önemlidir.

Yukarıda anlatılanlar çerçevesinde, bu çalışmada Vernon ve Irene Castle Çifti’nin 1920 yıllarında ragtime devrimi, siyahi müzisyenler ve caz müzik üzerindeki kötü imajın kırılması üzerine yapılacak tespitler ve analizler yoluyla bu alandaki boşluğun algılanması ve daha net ortaya konulması adına katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

Çalışmada izlenen yöntem de kabaca şu şekildedir: Giriş Bölümü’nden sonra ilk olarak literatür taraması üzerinden işleyen kısa bir tarihsel bağlam verilmiştir (dansın tarihsel süreçleri ve türleri; caz dansının tarihsel bağlamda incelenmesi ve Vernon ve Irene Castle Çifti’nin yaşamı, vb.). Metnin gövdesini oluşturan Üçüncü Bölüm’de metodoloji tanımlanarak çalışmanın yöntemi, materyali ve analiz metodu aktarılmıştır. Kullanılan veri, araştırma ve yöntemlere hangi noktalarda ve ne kapsamda başvurulduğu açıklanmıştır. Dördüncü Bölüm ise Analiz ve Bulgular’a ayrılmıştır. Beşinci Bölümde Sonuç ve Değerlendirmeler ile birlikte tez çalışmasından elde edilmiş olan sonuçlar genel ve özet olarak açıklanmıştır. Aynı zamanda geleceğe yönelik öneriler— çalışmanın nasıl geliştirilebileceğine dair fikirler verilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 CAZ MÜZİĞİNİN TARİHSEL BAĞLAMDA İNCELENMESİ

Caz müzik gibi, doğuş evrelerinde ana-akımlara alternatif müzik türlerinin kökeninde neredeyse her zaman sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik motivasyonlar ve etkileşim süreçleri bulunmaktadır. Cazı ele alan sayısız kaynakta toplum bilimlerinin disiplin içi tartışmalarına fazla girilmeksizin “alt kültür” kavramına temas edildiği görülür. Bu sınıfa şubelenen cazın da, birçok “alt kültür” müziği gibi, geçmişinde/kökeninde sömürülen sınıfların ve tabakaların edim ve itkilerinin yattığı teslim edilir. Söz edildiği gibi, oldukça geniş bir literatürü bulunan bu türün gelişimindeki temel duraklar, sadece çalışmanın odağındaki caz dansı yüklemelerine destek olacak şekilde, son derece özet bir biçimde verilecektir.

Çok hızlı bir başlangıç yapmak gerekirse: ABD’nin New Orleans bölgesinde 1880’li yıllarda ortaya çıkan bu müzik türü siyahi halkların yerel müziği olarak yayılmaya başlamıştır. Kökeninde dini motifler, emekçi sınıfların iş alanlarında ürettikleri ezgiler—“çalışma şarkıları” ve halk dansları bulunan; bir yandan da askeri müzik ve burjuva salon müziği türlerinden beslenen, Afrika ve Avrupa kökenli bir karışımdır. Siyahilerin yaptığı pek çok müzik türü ile Amerika’da etkileşime giren caz müzik stilinin temelinde idiomatik doğaçlama² ve bu türe özgü bir ritmik salınım pratiğine işaret eden *swing* bulunmaktadır. Doğaçlama ile zenginleştirilerek aktarılan öykülere verilen doğal yanıt etkileşimine dayanan bir hattı da vardır; diğer birçok müzik kültüründe olduğu gibi, cazda da soru – cevap (*call and response*) izleğine dayalı antifonal bir yapı gözetilir.

Arka plana bakıldığında: Gelişen dünya ve yeni kıtaların keşfinin yarattığı dinamik ve büyüme eğilimi Amerika’nın keşfinden/işgalinden/yağmalanmasından sonra yoğun olarak hissedilmeye başlamıştır. Bunun en belirgin yansıması hızlı şehirleşme ve yayılmacılık olarak görülmektedir. Bu zamanlarda ihtiyaç duyulan işgücü ilk zamanlarda yerli halk tarafından karşılanmışsa da daha sonra iyiden iyiye istismar edilen çalışma koşullarıyla eşgüdümlü semiren kölelik kurumu ile Amerika beşeri coğrafyası şekillendirilmiştir. Afrika kıtasından sökülüp getirilen insanlar ilk başta

² Bkz.: Bailey, 0*0*0*(tarih) ve *Doğaçlama*

güya-sözleşme ile çalıştırılmışsa da, daha sonra “zenci mevzuatı” denilen kanunla birlikte kölelik yasallaştırılmıştır. Bu mevzuata göre izinsiz seyahat etmek ve beyazların mekânlarında bulunmak, çalışma standartları ve evlilik-boşanma gibi pek çok faaliyet kanunlara bağlanmıştır. Yoğun baskı ve hak ihlalleri 1700’lü yıllara doğru karşıt düşüncelerin oluşumuna zemin hazırlamıştır. 1800’lü yıllardan sonra köle ticareti kanunen kaldırılmış, ama işgücü ve insan sömürüsü fiiliyatta (yeni açmazlar ve teslimiyet modelleri üzerinden) uzun süre sürdürülmüştür.

On dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde kölelik sistemi ile mevcut ihtiyaçlar karşılanamaz hale gelmiştir. Gene bu dönemde Kuzey bölgelerindeki kölelik karşıtı fikirler hızla yayılmaya başlamıştır. Kuzey – Güney arasında başlayan ekonomik ve kültürel gerilim giderek artarak büyük bir iç savaşı tetiklemiştir. 1860 yılında, Abraham Lincoln köleliği yeren fikirleriyle başkan olarak seçilmiştir. 1775 ve 1783 yılları arasında, Amerika’nın Bağımsızlık Savaşı’nda kuzeydeki şehirler köleliği kaldırdıklarını ilan etmişlerdir. Güneydekiler bu uygulamayı kabul etmeyerek köle ticaretine devam etmişlerdir. Daha sonra bölünen güney eyaletleri içsavaşı kaybetmişlerdir (Bergerot, 2004:12-14).

Başka bir kıtadan Amerika’ya getirilen siyahi halklar kültürlerinden uzaklaştırılarak asimilasyon süreçlerine sokulmuşlardır. İsimlerini ve aile bağlarını kaybetmişlerdir. Dilleri ve inanışları zaman içerisinde ortadan kalkmıştır. Çeşitli yasaklarla karşı karşıya kalan siyahiler sözlü kültürün başat taşıyıcılarından olan müzik ve anlatılarına tutunarak ya da bu kanalı yaşadıkları koşullara uyumlandırarak yeni, melez, varoluşsal önemi haiz türler yaratmışlardır. Tarlalarda beyaz yöneticilerin kavrayamayacağı anlamlar içeren nidalarıyla “*field holler*”lar; yeni tanıştıkları dinle ve dinsel Avrupa müziği ile kültürlerini karıştırarak yarattıkları spiritüeller; çalışma hızını arttıran, bir lider önderliğinde koro halinde söylenen iş şarkıları “work song” türleri; yapmaları yasaklanan Voodoo ayinlerine benzeyen; daire biçiminde dönülerek, bir ritimle seslendirilen ring shout türleri ve güney taraftan kuzeye firarı anlatan kodlar içeren halk şarkılarıyla siyah kesim özgün müziklerini yaratmaya başlamışlardır.

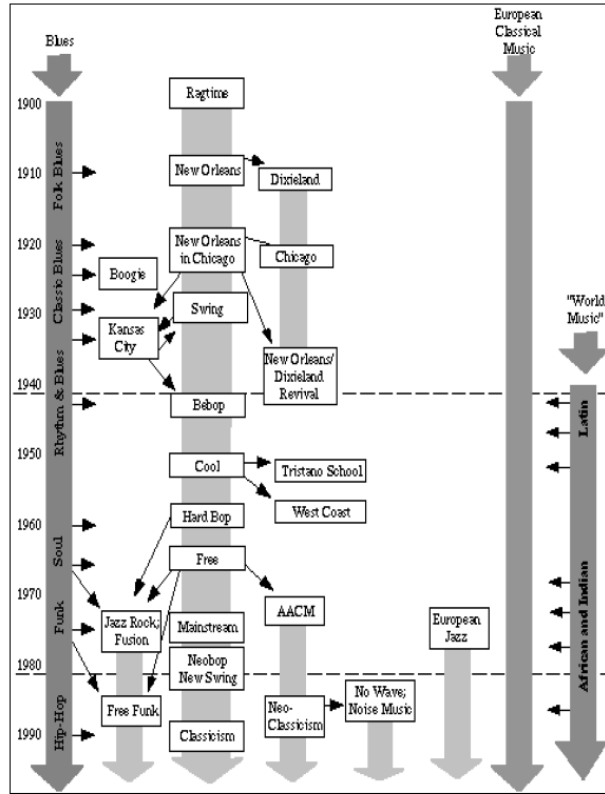
Genel karakteristiklerine bakıldığında: Yoğun doğaçlamalar içeren bu müzikte vokal melodisi sürekli değişmektedir. Yakarışlar içeren “*moaning*” teknikleri siyahi müziğin kurucu öğeleridir. (Bergerot, 2004:15)

Siyah halkların müzikal eğilimleri fark edildikten sonra plantasyonlarda düzenlenen organizasyonların etkinlikleri de onlara siyah müzisyenlere devredilmiştir. Bu olgu bir yandan da sert çalışma koşullarına karşı “emniyet supabı” işlevi gören bir yumuşatıcı ikramiye olarak kurgulanmıştır (Yanıkoglu, 2007). Terk edilen kolonyal garnizonlardan kalma kırık-dökük bando enstrümanlarıyla çaldıkları enstrüman türlerini genişleten siyahiler, 19. yüzyılın başlarında oluşmaya başlayan orkestralarda klarinet, kornet gibi nefesli enstrümanları da kullanmaya başlamışlardır.

Gene bu dönemde müzik sanayii de büyük bir ivme kazanmış, gelişmeye devam etmiştir. Martin, Gretsch ve Gibson tarzında üreticiler yeni ürünler üretmişlerdir. Gitar, mandolin, ukulele, 4-5-6-7- telli banolar yapılmıştır. Üçayaklı davul, davul pedalı, simbal çubukları gibi aletler üretilmiştir. Müzik, özellikle de kaydedilmiş materyal, eğlence sektörünün ticari lokomotifidir. American Gramophone Company, Columbia Phonograph Company, Victor Talking Machine gibi kuruluşlar da potansiyeli değerlendirip siyah halkların yaptıkları müzik ile ilgilenmişler ve böylece 1917 yılında ilk caz kaydı yapılmıştır. (Yanıkoglu, 2007).

Sosyo-kültürel ve soyo-ekonomik değişimlerden doğan caz müziği tarihsel, siyasal ve ekonomik değişimlerden yoğun şekilde etkilenmiştir ve bünyesinden doğan, ayrışan türler bu süreçler ile bağlantılıdır. Bu süreçler incelendiğinde özellikle onar yıllık aralıklarda cazın evrimi net olarak görülebilmektedir. Bir sonraki bölümde, tarihsel dönemlere koşut dallara ayrılan caz türleri gelişim ve temel değişimler bağlamında ele alınarak kısaca tanıtılacaktır. (Tablo 2.1)

Tablo 2.1: Caz müziğinin soyağacı



Kaynak: 1995 www.wnur.org/caz/styles, Northwestern Üniversitesi radyosu, Chicago (Aralık 2018)

Tez kapsamında Berendt'in Caz dönemleri ayrımı kullanılmıştır. Berendt'e göre (2003:2) Caz dönemleri 1890'lı yıllar, Ragtime Dönemi, 1900'lü yıllar New Orleans Dönemi, 1910'lu yıllar Dixieland Dönemi, 1920'li yıllar Chicago Dönemi, 1930'lu yıllar Swing Dönemi, 1940'lı yıllar Be-Bop Dönemi, 1950'li yıllar Cool ve Hard Bop Dönemi, 1960'lı yıllar Avant-Garde ve Free Jazz Dönemi, 1970'li yıllar ve 1980'li yıllar olarak tanımlanmaktadır.³

2.1.1 Ragtime Dönemi

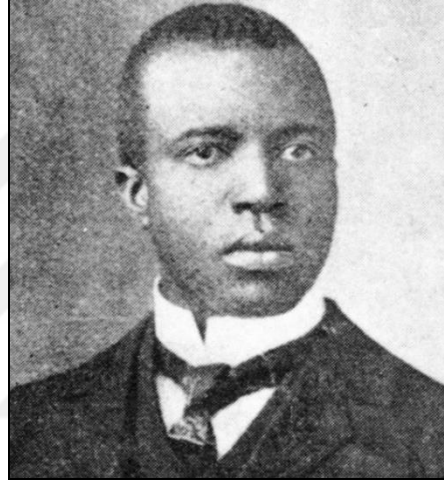
Ragtime özellikle 19.yüzyılın sonlarına doğru New Orleans'ta çok meşhur durumdaydı. Rag kelimesi askeri marşların ve Afro-Amerikan banjo müziğinden alınmış ritimlerin birarada kullanıldığı müzik türü anlamına gelir.

Ragged time kavramı parçalara ayrılmış zaman anlamına gelmektedir. Bu kavram 19.yüzyılın sonlarına doğru Amerika'nın Missouri eyaletinde doğmuştur. Dil kökeni

³ Joachim E. Berendt, "Caz Kitabı", s. 2

tam olarak bilinmemekte olup ana melodiye karşı olarak ilerleyen “Walking Bass”⁴ içermektedir. Bu durum şarkıda parçalara ayrılmışlık hissi yaratmaktadır. Ayrılmışlık hissi ile süslenen 2/2’lik ve 4/4’lük zamanlarda yazılmış dans müziği çeşidi olarak tanımlanabilir. Anılan stilin esas çalındığı enstrüman piyano olup 1800’lü yıllardaki piyano tarzından esinlenmiş ve etkilenmiştir. Bu nedenle içerisinde pek çok ünlü piyanistten etkilenmeler görülebilmektedir. Ragtime’ın birçok örneği sonat olarak üretilmiştir. Doğaçlama yoktur ve besteden türetilmiştir. Scott Joplin (1868-1917) önde gelen Ragtime bestecilerinden kabul edilmektedir. (Şekil 2.1.)

Şekil 2.1: Scott Joplin (1868-1917)



Kaynak: <https://www.scottjoplin.org/joplin-biography.html> (Aralık 2018)

Ragtime kayıtları plak dönemlerinden daha önce de bulunabilmektedir. Bu durum mekanik piyanoların silindirlerine kaydedilen kayıtların daha sonraki yıllarda antikacıardan toplanarak plaklara kaydedilmesiyle sağlanmıştır. Ragtime türünde beyaz ve siyahi müzisyenlerin çalış stillerinde ayırım gözlemlenmemiştir. Bu durum pek çok caz stilinde olan alışılmış durumun aksinedir. (Cooke, 1997: 21). Melodik temaları kuralsız ve caz formatlarında kullananlardan önemli bir örnek Jelly Morton’dur. Ragtime alanında doğaçlama yapan ilk tanınmış piyanist olarak bilinmektedir. (Şekil 2.2.) (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

⁴ Walking Bass (Yürüyen Bas): 1 ve 3. vuruşlarda legato, 2 ve 4. vuruşlarda staccato notalarla çalınan bas tekniği.

Şekil 2.2: Jelly Morton (1890-1941)



Kaynak: <http://www.redhotjazz.com/jellyroll.html>

2.1.2 New Orleans Dönemi

1900'lü yılların başlarında, New Orleans ve Louisiana şehirleri Amerika tarafından satın alınmadan önce, İspanyollar ile Fransızların yönetimi dahilindedir. Bu bölgelerde İspanyollar, Fransızlar, İngilizler, İtalyanlar, Almanlar, Slavlar ve Afrika'dan kölelik için getirilen siyahi halklar yaşıyorlardı. Bu zamanlarda her topluluk kendi müziğini yaşatmaya çalışmaktadır. Oluşan sentez ve birliktelikten doğan türler müzikal zenginlik yaratmıştır. New Orleans'ta yaşayan siyahi gruplar ikiye ayrılmıştır. Birisi Kreol olarak adlandırılan grup yani Kuzey-Güney savaşı sonrasında özgürleşen kölelerin nesilleri olarak bilinmektedir. (Şekil 2.3.)

Şekil 2.3: Bir Kreol Ailesi



Kaynak: <http://www.frenchcreoles.com/CreoleCulture/creoleculturelinks.html>

Diğeri de Anglosaksonlar tarafından köleleştirilmiş, nota bilmeyen, kuşaklar arası müziklerini aktaran Amerikalı siyahilerdir. Anılan iki grup birbirini etkileyerek Storyville şehrinde New Orleans Stilini yaratmıştır. (Cooke, 2003:23)

2.1.3 Dixieland Dönemi

Günümüzde caz müzik dinleyicileri sadece müzik dinlemek amacı ile caz müziği tercih etseler de cazın ilk dönemlerinden insanlar caz müziği daha çok dans amacı ile dinlemişlerdir. Dansçıların caza olan ilgisi cazın vuruş biçimleri nedeni ile oluşmuştur. Karşılıklı olarak da caz müzisyenleri repertuarlarını dansçılara eşlik edebilecek şekilde oluşturmuşlardır. **Bu nedenle dans ve caz arasında birbirilerini sürekli etkileyen ve değiştiren güçlü ve karmaşık bir ilişki bulunmaktadır. Danstaki değişiklikler ve dansın itibarlaşması caz üzerinde önemli etkiler yaratmıştır.**

1900'lü yılların başlarında New Orleans'ta orkestralar müzisyenleri ve repertuarları ortak kullanıyorlardı. (Şekil 2.4.)

Şekil 2.4: New Orleans Orkestra Müzisyenleri



Kaynak: <https://www.jazzartsgroup.org/new-orleans-the-birthplace-of-jazz-by-byron-stripling/>

Gitar, keman, bas ve nefeslilerden meydana gelen bu orkestralar salon dansçalarına eşlik etmişlerdir. Anılan müzisyenler dansçılara eşlik etmek amacı ile pek çok kaynaktan çıkan değişik türleri sentezlemişlerdir. Zorlayıcı ritimler kullanmaktan kaçınan müzisyenler bu yaklaşımla cazın özünü oluşturmuşlardır. Böylece **"caz ne çaldığın değil, nasıl çaldığındır"** düşüncesi doğmuştur ve yayılmıştır. **Bu anlayıştan yola çıkarak cazın dansçılara müzik üretmek için doğduğu şeklinde düşünceler mevcuttur.** Cazın gelişimine büyük katkı koyan ve bugün New Orleans cazı olarak bilinen tür aslında Dixielan tarzı olarak bilinmektedir. Dixieland aslında beyaz orkestra müziği olarak bilinse de cazın ortaya çıkışında önemli etkisi bulunmaktadır. (Jazgırr, 2018)

"Dixieland" sözcüğü rivayetlere göre Louisiana'nın 10 dolarlık paralarından doğmuştur. Banknotta İngilizce 10 rakamının yanında Fransızca dilindeki anlamı yazılıdır. Bu durum, kuzeydeki Yankee halklarını etkilemiştir ve ülkenin ismini bu paradan yola çıkarak Dixieland biçiminde adlandırmışlardır. (Berendt, 1992:29). Siyahiler ve beyazlar arasında sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel farklar New Orleans ve Dixieland arasındaki farkı oluşturmuştur. Beyazların yaşadığı rahat ve konforlu yaşam eserlere daha neşeli ve hüzünden uzak melodiler olarak etkide bulunmuştur. Blues gibi melodiler yerine şarkı kalıpları tercih edilmiştir. Bu durum anlatım açısından zayıf görülse de teknik açıdan güçlü olarak yorumlanmaktadır.

Beyaz cazı olarak bilinen türde yumuşak melodiler ve sade armoniler tercih edilmiş olup vibrato, portamento ve glissandolar az kullanılmıştır. Papa Jack Laine Orkestrası 1891’de kurulmuş olup Beyaz Caz’ın babası olarak bilinmektedir. (Şekil 2.5.)

Şekil 2.5: Papa Jack Laine Orkestrası



Kaynak: <https://culturalhistoryofthedrumset.wordpress.com/new-orleans/the-drummers/>

Daha sonrasında gelen “Original Dixieland Jazz Band” ve “New Orleans Rhythm” adındaki beyazlardan oluşan topluluklar da seslerini duyurmuşlardır. Başlarda beyazlar tarafından yapılan müziği tanımlayan Dixieland zamanla karma orkestraların kurulması ile anlamını yitirmiştir. Bu durumda New Orleans ve Dixieland kavramları birbirine girmiştir. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

2.1.4 Chicago Dönemi

Dönemde birinci dünya savaşının etkileri caz müzik üzerinde olumsuz olarak görülmüştür. Askerler için olumsuz olarak değerlendirilen Storyville kapatılmıştır. Bu durum pek çok müzisyeni işsiz bırakarak gelişmeyi yavaşlatmıştır. Bu durumda işsiz kalan müzisyenler Chicago’ya Wind City’ye gitmişlerdir. Bu değişimden sonra New Orleans stili en parlak zamanlarını bu şehirde yaşamıştır. Pek çok ünlü kayıt bu şehirde alınmıştır ve aslında günümüzde New Orleans olarak kabul gören pek çok kayıt bu şehirde yapılmıştır. 1920’li yıllar Blues müziğinin parlak dönemi olarak kabul edilmekte

olup klasik Blues olarak tanımlanmaktadır. Chicago’da oluşan bu yeni akım New Orleans türünden doğmuştur ve yeni bir türe evrilmiştir. (Berendt, 2003:30-32)

Anılan değişikliklerle birlikte caz müzik New Orleans dışına çıkmış ve varoşlardan başka alanlarda var olmaya başlamıştır. Bu mekânsal değişim orta sınıfların da cazı dinlemeye başlamasını sağlamıştır. Böylece Bix Beiderbecke (Şekil 2.6a.), Benny Goodman (Şekil 2.6b.) gibi önemli müzisyenler de siyahi müzisyenler ile birlikte çalışmaya başlamışlardır.

Şekil 2.6: Bix Beiderbecke (a) ve Benny Goodman (b)



Kaynak: <https://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=104623364>
<https://1927-the-diary-of-myles-thomas.espn.com/bix-beiderbecke-ff9809b0fdf5>

Chicago’da doğan bu tarzda melodi örgülemeleri yoktur ve aynı anda çalınan farklı melodiler çakışma olmaması üzerine kurgulanmıştır. Bireysellik baskın olup sololar ön planda çıkmıştır. Buna paralel olarak saksafon önem kazanmıştır. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

2.1.5 Swing Dönemi

Chicago dönemi ile birlikte Swing ilerleyerek etkisini arttırmıştır ve 1940’lı yıllara kadar etkisini sürdürmüştür. Müziğin ritmik yapısının güçlü olması dansçıların yoğunlaşmasını sağlamıştır. Swing döneminin erken dönem cazına göre pek çok farklılığı mevcuttur.

Swing döneminde caz grupları 10'dan daha fazla üyeden oluşmakta olup ritim, bakır sazlar ve saksafon grubundan oluşmaktadır. Swing dönemindeki caz müzisyenleri dans orkestralarının liderleri olarak görülmüştür ve popülariteleri çok yüksektir. Bu dönemde görülen ün ve şöhret daha sonralar hiçbir dönemde görülmemiştir. **1930 ve 1940'lardaki Swing gruplarının en önemli görevi insanlara dans müziği sunmalarıydı.** Swing döneminde kostümler ve gösteriler de çok önemli olmuştur. Bu nedenle popülaritesi göze hitap etmesi nedeni ile de artmıştır. (Jazgırr, 2018)

1900'lü yılların en bilinen tarzı olan Swing 1930'lu yıllarda Harlem ile Kansas City'de görülmeye başlanmıştır. Swing müzisyenlerinin enstrüman yetenekleri önceki dönemlere göre ilerlemiştir. (Sermet, 1999:109-154)

1930'ların başlarından 1940'ların sonlarına kadar olan dönem Swing dönemi olarak adlandırılmaktadır, bu dönem aynı zamanda büyük orkestraların (bigband)dönemidir. Sekizlik notaların Swing olarak çalınmaya başlamasıyla, caz önemli bir değişim yaşamış ve 1940'ların sonuna kadar gittikçe daha da "swingleşmiştir". Swing erken cazdan aşağıdaki açılardan ayrılmaktadır:

- a. Küçük gruplar yerine büyük orkestralar tercih ediliyordu.
- b. Daha çok kişi saksafon ve kontrbas çalmaya başladı.
- c. Davulda hi-hatler daha çok kullanılır oldu.
- d. Kolektif doğaçlama yapan gruplar hayli seyrekleşti.
- e. Ritimler, erken caz dönemine göre oldukça yumuşak ve yakıcıydı.
- f. Swing müzisyenleri enstrümanlarına daha hâkimdi. Hız, çeviklik, ton hâkimiyeti ve detone olmadan çalma konularında daha yetkindiler.

Swing dönemi tüm caz tarihinde cazın en popüler olduğu dönemdi. Büyük orkestra müziğinin çoğunda doğaçlama yoktu ve çoğu baştan sona yazılı bir müzikti ama yüzlerce doğaçlayan müzisyen bu büyük orkestralarda çaldı, dolayısıyla caz için iyi bir dönemdi. Büyük orkestra müziği bugünün pop müziğiydi. (Şekil 2.7.) (Şevket Akıncı, Yayınlanmamış eseri, 2018)

**Şekil 2.7: Dönemin en popüler sanatçıları ve
Swing Time filminin afişi**



Kaynak: <https://songbook1.wordpress.com/1936-standards/swing-time/>

2.1.6 Be-bop Dönemi

Artık markalaşmış ve ticari alanlara doğru kaymış olan Swing türünün ilerlemesi 1930'lu yıllara doğru yavaşlamıştır. Müzisyenlerin Kansas City ve Harlem gibi bir araya geldikleri konumlarda yeni akımlar doğmuştur. New York'ta 52.Caddede Minton's Playhouse adlı mekanda yeni bir akım üretilmiştir. (Şekil 2.8.) Farklı tür ve anlayıştan gelen müzisyenlerin sentezlerinin bir sonucu olarak doğmuştur.

Şekil 2.8: Minton's Playhouse



Kaynak: <https://jerryjazzmusician.com/2014/02/monday-jazz-quiz-25-bandleader-best-known-manager-harlems-mintons-playhouse-birth-bebop/>

Charlie Parker ve Dizzy Gillespie gibi büyük isimler müziğe Swing ile başlamışlardır. Daha sonra müziklerini ilerleterek Be-bop müziğini icat etmişlerdir. Be-bop ve Swing stillerine karşı bir tepki olarak oluşmamış olup Swing stillerinden yumuşak bir geçiştir. Swing kadar popüler olmayan Be-bop türü ilk modern caz türü olarak kabul edilmiştir. **Popüler olamamasının sebebi dansçıları cezbederek dans müziği olarak kabul görmemesidir.** Daha çok caz müziğın armonisi üzerinde gelişmeler yaratan Be-bop cazda yeni bir dil yaratmıştır. Kendinden sonra gelen yıllardaki doğaçlama biçimlerini kökünden değiştirmiştir.

Be-bop müziğinde şarkıcı olmaması müziğın, bir şarkıcının görsel cazibesinden yoksun olması ve dinleyici tarafından rahatlıkla anlaşılabilmesi popülaritesinin ilerlemesine engel olmuştur. Aynı zamanda bazı Be-bop parçaları o kadar karmaşıktır ki dinleyici melodiye aşına olsa bile ağızıyla rahatlıkla tekrar edememiştir. Be-bop'la beraber cazın, ustalık ve özel beceriler talep eden bir sanat müziğine dönüşmüş olup elit bir kitleye hitap etmeye başladığı düşünülmektedir. (Şevket Akıncı yayınlanmamış eseri)

2.1.7 Cool Caz ve Hard Bop Dönemi

1940'lı yılların sonlarına doğru Miles Davis, John Lewis ve Tadd Dameron tarafından Dizzy Gillespie orkestrası ile başlamış olduğu kabul edilmektedir. (Şekil 2.9) (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

Şekil 2.9: Dizzy Gillespie Orkestrası



Kaynak: <https://jazzinphoto.wordpress.com/2012/07/11/dizzy-gillespie-john-lewis-cecil-payne-miles-davis-and-ray-brown-downbeat-new-york-46/>

Cool Caz yumuşatılmış bir Be-bop stili olarak tanımlanabilir. Cool stilinde çalan müzisyenler Be-bop'ın melodik ve armonik stilinden faydalanmıştır, ancak Be-bop'ın aksine yazılı aranjmanlar bulunmaktadır ve kontrpuana dikkat edilmektedir. Miles Davis'in 1949'da kaydettiği Birth of the Cool albümü bu açıklamalara çok iyi bir örnektir. Fakat sololar, Be-bop sololarından çok farklı değildir. Cool caz müzisyenleri, Charlie Parker gibi Be-bop müzisyenlerinin aksine sololarını daha çok denetlemişlerdir. Duygularını geri plana iten, ölçülü ve kontrollü sololar atan müzisyenler "cool" lakabını almışlardır. Cool caz dönemindeki müzisyenlerin kullandıkları nota yelpazesi daha sınırlı olmuştur. Sololar da ne çok tize çıkılır ne de çok pese inilmiştir. Üflemeliler ya hiç vibrato kullanmamış ya da çok yavaş bir vibrato kullanmışlardır. Be-bop'la sıkı bağları olan ve Cool Caz ile anılan iki topluluk Modern Jazz Quartet ve George Shearing Quintet'dir. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eseri, 2018)

Bu dönemde klasik tarzda enstrümanlar orkestralara eklenmiş olup anılan gruplarda beyaz müzisyenlere oldukça sık rastlanmıştır. Düzenlemeler ve çok seslilik kıymet kazanmıştır. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

1950'lerde iki caz stili hakimdi: West Coast ve Hard Bop. Hard Bop West Coast'tan bir süre daha sonra başlamıştır ve West Coast stilinden birçok açıdan farklılıklar taşımaktadır.

- i. West Coast stili hafif, yumuşak dokulu seslerle icra edilirken Hard Bop'taki tonlar daha karanlık, daha çığ ve daha ağırdı.
- ii. West Coast stilinde doğaçlamalar daha soğuk, hafif ve melodik açıdan daha basitken Hard Bop'ta sololar ateşli, daha hızlı ve melodik açıdan daha çetrefilliydi.
- iii. West Coast stili Lester Young, Count Basie, Lennie Tristano, Lee Konitz ve Miles Davis'in Birth of the Cool kayıtlarından ilham alınarak gelişmişti. Hard Bop tamamen Be-Bop'un uzantısıdır.
- iv. West Coast stilinin edepli, oda müziği duygusuna zıt olarak bazı Hard Bop parçalarının Afro-Amerikan Gospel müziğe benzeyen öğeler içeren Funky ve dünyevi bir duygusu vardır.

Bir Hard Bop performansının standart icrâsında, trompet ve saksofon melodiyi ünison olarak çalmaktadır. Bu temalar genellikle sert ve güçlü bir şekilde icra edilmiştir. Hard Bop ismini de bu sertlikten almaktadır. Zaman zaman melodilerde ritim bölümlerinin doldurduğu boşluklar bırakılmıştır. Be-bop'la kıyaslandığında Hard Bop icraları daha organize edilmiş icralardı ama West Coast stili ile kıyaslandığında Hard Bop parçalarında daha az aranjman vardır. Hard Bop gruplarının repertuarının çoğunluğu grup üyelerinin bestelerinden oluşmaktadır. Be-bop müzisyenlerinin itimat ettiği 12 ölçülük Blues ve 32 ölçülük A-A-B-A formundan ayrı formlar belirlemiştir. Be-bop gibi Hard Bop'ta sınırlı bir dinleyici kitlesine hitap etmiştir. Miles Davis dışında kimse geniş kitlelere hitap edememiştir. Ancak Hard Bop stilinde popüler olmayı başarmış bazı istisnalar vardır bu da çalan isimlerden çok çalınan parça ile ilgilidir. Parçaların kitleye hitap etmesinin sebebi melodinin içerisinde çok tekrar barındırması ve bu melodilerinin şarkı olarak söylenebilir nitelikte olmasıdır. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eseri, 2018)

2.1.8 Avant-garde ve Free Caz Dönemi

Enstrümanlarda farklı ton elde etmek amacı ile enstrümanların alışılmış sınırların ötesinde çalınarak değişik sesler kullanmak Avant-garde cazın özelliğidir. Melodik anlayış örgülü ve tamamlanmış değil bitmemişlik hissi üzerine kuruludur. Ölçü, düzenli vuruşlar ve simetrik ilkeler yerine yeni ve anlaşılması güç ritmik anlayışlar belirmiştir. Aynı şekilde doğaçlama mantığı da değişmiştir. Tonal müzik sistemi dışında kalan ve kıta dışından pek çok müzikal sistem caz ile bütünleştirilmiştir. Bu entegrasyon daha sonra ilerleyerek “World Music” adı ile anılmaya başlanmıştır. Daha sonra belli bir düşüncenin ya da konunun olmadığı “Özgür caz” akımı, “Ornette Coleman” adlı müzisyen sayesinde doğmuştur. (Şekil 2.10) (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

Şekil 2.10: Ornette Coleman (1930-2015)



Kaynak: <https://www.newyorker.com/culture/richard-brody/ornette-colemans-revolution>

Bu türde önceden yazılmış akor dizileri yoktur, dolayısı ile doğaçlamacı hiçbir armoniye tabi kalmadan çalmakta özgürdür. Özgür cazın bir diğer özelliği ise çalış şekli üzerinde diğer stillere kıyasla daha çok deney yapmasıdır. Örnek olarak, çok tizlerde çalma (altissimo), çığlık atma, viyaklama, ağlama, çağıldı gibi ses çıkarmak, cızırtı gibi ses çıkarmak özgür caz müzisyenlerinin sıkça yaptığı şeylerdir. Bir diğer özellik ise melodi yaratmadan ziyade doku yaratmanın daha çok önem taşımasıdır. Özgür caz, Be-bop ya da Hard Bop’a kıyasla daha çok Avrupalı olmayan müziklerden besleniyordu. Özgür cazda Afrika, Endonezya, Çin, Orta Doğu ve Hint müziğinden etkiler

görülebiliyordu. Bunun en mantıklı sebebi ise özgür cazın geleneksel caz armonisine artık bağlı kalmamasıydı. Caz müzisyenlerinin ses yelpazesi oldukça genişledi. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eseri) Free caz popülaritesi en az olan akımdır. Radyolarda çalınmamış özellik Swing'ten uzaklığı nedeni ile pek çok dinleyici tarafından sevilmemiştir. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

2.1.9 1970'li Yıllar

Arzum Yanıkoğlu (2007) 1970'ler ve sonrasını yedi eğilime ayırmıştır:

- i. Fusion veya Caz-Rock: Elektrikli çalgıların baskınlığı, Rock rifllerinden yararlanılması, bestelerde ve düzenlemelerde özgün solo anlayışı, ortak çalma anlayışının artması.
- ii. Avrupa Romantik müziğinden etkilenim.
- iii. Free Caz'ın geri dönüşü. (1973-1974)
- iv. Swing'in tekrar değer kazanması
- v. Be-Bop'ın tekrar değer kazanması
- vi. Avrupa Cazı'nın kendini bulması.
- vii. Tüm müzik tarzlarını sentezlenmesi ve yeniçağ anlayışının yayılması

Fusion veya Caz Rock bu dönemin en iyi tanımlayan türlerden birisidir ve pek çok grup bu türe eğilmiştir. (Şekil 2.11)

Şekil 2.11: Spirogyra- Burn the bridges albümü



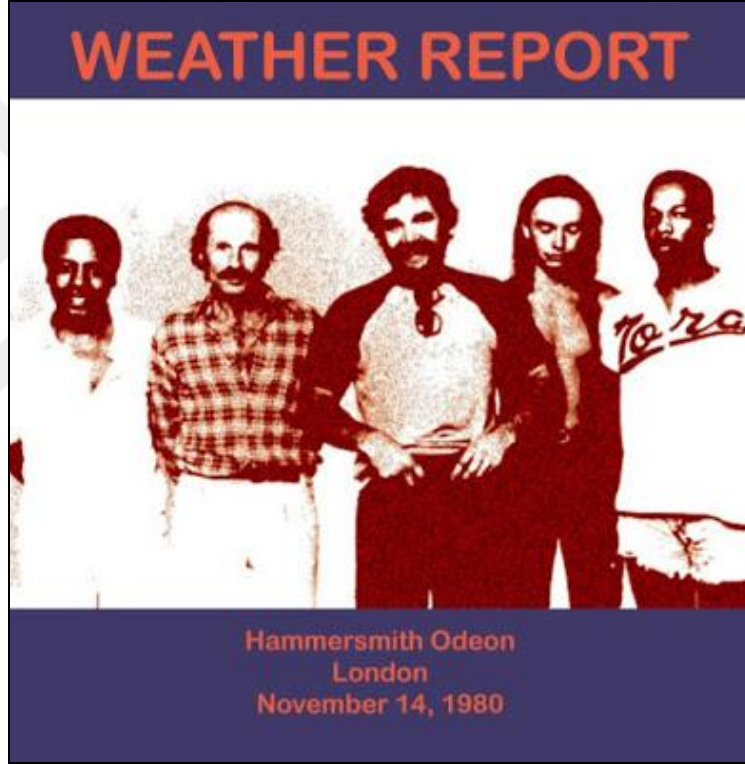
Kaynak: <https://www.discogs.com/Spirogyra-Burn-The-Bridges-The-Demo-Tapes-1970-1971/release/1860622>

Caz rock, Swing döneminden beri cazın tekrar popüler olduğu ilk caz stilidir. Caz ve rock aynı köklere sahiptir: Gospel, İşçi şarkıları ve Blues. Ama bu iki müzik tarih boyunca farklı etkiler yüzünden farklı şekilde gelişmişlerdir. Örneğin caz Avrupa klasik müziğinden etkilenmiş ve çoğunlukla enstrümantal bir müzik olduğundan vokal bir müzik olmamıştır. Yirminci yüzyıl senfonik müziğin inceliklerine de sahiptir. Rock ise vokale önem vermiştir ve dört akorlu, 12 ölçülük blues gibi temel kompozisyon formları kullanılmıştır. Rock popüler müziğin bir parçası haline gelirken, caz dinleyici kitlesinin küçük olduğundan klasik oda müziğinin de sahip olduğu kısıtlı bir kitleye hitap etmektedir. 1970’lerde yapılan caz stilini ya caz-funk ya da caz-R&B fusion olarak tanımlamak daha doğru olur. 1960’ların ortalarında, hâkim olan caz ve rock stillerinin çok az ortak yönü vardı ve 1960’ların sonunda cazın funk veya soul ile harmanlanması sonucu caz rock adında bir akım ortaya çıktı. Birçok caz müzisyeni funktan etkilenmeyerek caz yapmaya devam etti. Ama 70’lerde ve 80’lerde caz grupları tarafından üretilen müzik funk türüne özgü birçok özellik taşıyordu ve aynı şekilde birçok funk grubu caz tipi sololar ve akorlar çalmaya devam ettiler. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eser, 2018)

2.1.10 1980'li Yıllar

1980'li yıllara gelindiğinde Hippi akımı hala etkisini göstermektedir. Gelişmekte olan toplumlarda kimlik bunalımı hâkimdir ve kültürel alanda bu etkiler görülmektedir. 1970'li yıllarda yavaşlayan ve gelişimi azalan caz 1980'li yıllarla birlikte tekrar gelişmeye başlamıştır. Bu etkinin nedeni 1970'lerde yaşanan Fusion ve Free Caz dönemidir. Sık rastlanmasa da satış oranları yüksek olan Fusion albümleri mevcuttur. (Şekil 2.12) 1980'li yıllardan sonra stiller arası sınırlar yok olmuştur. Bu sınırsızlık uyumsuzların uyumu olarak adlandırılmıştır. (Berendt,1992:66-82)

Şekil 2.12: Weather Report - 1980-11-14 - London, UK



Kaynak: <http://theultimatebootlegexperience7.blogspot.com/2018/02/weather-report-1980-11-14-london-uk.html>

1980'lerde Amerika'daki caz parçalanırken ve pop müzik hızla ilerlerken Avrupa müziği özgünlüğünü koruyabilmiştir. ABD'deki caza göre, daha etkin ve saygın bir duruş kazanmıştır. ABD'de bazen olumlu, bazen olumsuz sonuçlar doğurarak, 1980'lerde genelde her şey bir parçalanma eğilimi içindedir. Melodiler, düzenlemeler, eşlikler, besteler müzisyenlerin elinde birer oyuncak gibi yeni bir dizilişe kavuşmuşlardır ve bu eklemlenme fragmanlaşma, postmodern caza dönüş olarak yorumlanmıştır. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eser)

Neoklasizm: Özgür caz öğelerini kullanarak, özellikle Be-bop müzisyenlerinin Duke Ellington ve Charles Mingus'un bıraktığı mirası günümüz bilincine tercüme eder. Bu akımın öncüsü Dave Murray'dir. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eser)

Klasisizm: Neoklasizm'e bir tepki olarak doğmuştur. Daha tutucu bir üslubu olup yoruma açıktır. Kişisel tarzlar birleştirilerek kullanılmaktadır. Miles Davis ve Wynton Marsalis önde gelen isimleridir. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

Serbest Funk: Caz ve rock türlerinin birleşiminden doğmuştur. Ornetta Coleman bilinen en büyük temsilcisidir. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

Dünya Müziği: (ya da politik açıdan yanlış ismi ile "etnik caz") Güneydoğu Asya, Afrika, Hint, Orta Doğu ve diğer müzik kültürlerinden öğeleri caz formları ile harmanlar. Bu caz formları değişir, ama genelde ECM prodüksiyonlarında tercih edilen icra tarzlarını ve Weather Report'ta yapılmış benzer işleri örnek alır. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eser)

New Age: Başka türlerle sentezlenmeye kapalıdır. Swing ve doğaçlamaya uzak olup aynı akorda sıklıkla ilerler. George Winston bilinen en önemli örneklerdendir. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

Smooth Jazz: Doğaçlama soloların yoğun olduğu genellikle davul, saksofon ve bas ağırlıklı olan bir müzik türüdür. Türün önemli temsilcilerinden birisi Kenny G.'dir. Yüksek satış oranları dikkat çekmektedir. Özellikle 1980'li yıllardan sonra yaygınlaşmıştır. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

Acid Jazz: Caz müzik türleri ile dans müzik türlerinin harmanlanması ile ortaya çıkan bir türdür. Başlangıçta sadece dans amacı olsa da daha sonra kendine alanda yer bumuştur. En popüler ismi Jamiroquai olarak bilinmektedir. (Arzum Yanıkoğlu, 2007)

No Wave: No wave özgür cazı ve/veya özgür doğaçlamayı punk ve rock ile harmanlayarak doğmuştur. Ancak daha sonra Steve Reich'ın minimal müziğinden, Frank Zappa'nın 1970'lerde yaptığı işlerde Heavy Metal'den, Noise'dan, Dünya Müziğinden ve sayısız kaynaktan beslenip dallanır budaklanır, bazen de bütün türleri tek bir müzikte karıştırır. (Şevket Akıncı, yayınlanmamış eser)

2.1.11 1990'lı Yıllar

1980'li yıllardan yavaş yavaş bir sonraki on yıla yani 1990'lı yıllara geçilirken pek çok dans türü güncelliğini korumuştur. 1990'larda Dixieland, Klasik Caz, ana akım (esasen küçük grup swingleri), Bop, Hard Bop, Post-bop, Avant-garde ve çeşitli füzyon biçimleri de dâhil olmak üzere, neredeyse tüm caz stilleri hala aktiftir. Bu durumda özellikle post modern dönemin sonlarına doğru caz türlerinin pek çok alanda ilerleyen ve bütünleşik ve entegre bir yapı sergilediği söylenebilir. Cazın evrimi her ne kadar tür olarak aktif ve güçlü olsa da uluslararası bir müzik olarak yavaşlamıştır. Bu kapsamda Avrupa'da yapılan çalışmalar dikkat çekmektedir. ⁵

Caz müzik özellikle 80'li yılların sonrasında rock müziğin düşüşe geçmesi ile birlikte tekrar güç kazanmaya başlamıştır ve özellikle bu dönemlerde "smooth jazz" türü popülerliğini arttırmıştır. Bu dönemde smooth caz en ünlü satış rekorlarını kıran satış rakamlarına ulaşmıştır. Özellikle Amerika'da popüler olan Smooth Jazz, cazı 1990'lı yıllarda popülerlik açısından caz türünü başarı ile taşımıştır.

Anılan yıllara damgasını vuran türler Hard Bop Revival, klasisizm, Smooth Jazz, Jump Blues ve Retro Swing olarak tanımlanmaktadır. Post Bop, 1990'lı yılların Klasisizm okuluna atfedilen modern bir doğruluk ve yeterlilikle yorumlanmıştır. Bu 'retro-rönesans', her yaş grubunun dinleyicilerinin ve takipçilerinin tutkusu haline geldi ve her kültürden yeni bir farkındalık getirdi. 1990'ların beklenmedik bir olayı, Indie Rock'tan genç müzisyenlerin çaldığı Jump Blues, Hot Dance ve Swing melezlerinin (sans soloing) neşeli ve kolay bir şekilde dinlenmesi olan Retro Swing'in ortaya çıkmasıydı. Bu tarz, yeni ve hayati bir genç izleyiciye dans etmeyi geri getirdi. ⁶

2.1.12 21.Yüzyıl

2000'li yılların popüler caz müzik türleri Jazz Rap, M-Base, Geleneksel Blues ve Avrupa Dansı Cazı olarak tanımlanmaktadır. ⁷

Yeni yüzyıla girerken, caz sanatçıları önceden var olan türleri birleştirerek, kolay etiketler bulmayı zorlaştırmıştır. Bugünün caz sanatçısı, aynı parça içinde avangard,

⁵ <https://www.musicgenreslist.com/music-jazz/>

⁶ <https://www.apassion4jazz.net/timeline.html>

⁷ <https://www.apassion4jazz.net/timeline.html>

Post-bop, ve modern füzyondan etkiler gösterebilmektedir. Anılan bu türler dışında aslında 21.yüzyılda caz parçaları içerisinde de benzerlikler yakalamak mümkündür. Tüm bu eklektik unsurlara rağmen, 21. Yüzyıl Modern tarzında sıralanan sanatçıların bir çoğuyla ortak şeyler bulunmaktadır.

1) Bu türdeki pek çok sanatçı, müziğinde aranjman ve kompozisyonun yanı sıra akor ilerlemelerine dayalı doğaçlama ya da tamamen serbest doğaçlama bölümlerine de sahiptir. Çok bölümlü büyük ölçekli parçalar genellikle bu türün bir parçasıdır. Modern cazın, kompozisyonu ve doğaçlamayı birbirinden ayırt etmeyi zorlaştıran şekillerde harmanlaması için bir girişim vardır.

2) Daha büyük topluluklar (5 ila 8 parça) ve “mini büyük gruplar” birçok modern parçada yer almaktadırlar. Keman, viyolonsel ve klarnet gibi enstrümanlar geri dönüş yapmıştır.

3) Ritmik olarak, modern caz bazen swing bazen uluslararası bir fusion ve bazen tamamen özgür durumdadır.

4) Armonik olarak modern caz, Post-Bop'un genişletilmiş armonilerinden, atonal olmayan cazın, halk şarkılarının ve ilahilerinin basit üçlü temelli uyumlarına kadar, her şey olabilir, aynı derecede eklektiktir.⁸

2.1.13 Değerlendirme

Bu bölümde, literatür taraması ve kuramsal çerçeve kapsamında caz müziği tarihsel bağlamda incelenmiştir. Caz tarihi perspektifinde cazın kronolojik gelişimi, dönemleri ve türleri araştırılmıştır. Caz dönemleri ve türleri Berendt'in Caz dönemleri ayırımına göre incelenmiştir. Bu kapsamda, 1890'lı yıllarda Ragtime Dönemi, 1900'lü yıllarda New Orleans Dönemi, 1910'lu yıllarda Dixieland Dönemi, 1920'li yıllarda Chicago Dönemi, 1930'lu yıllarda Swing Dönemi, 1940'lı yıllarda Be-Bop Dönemi, 1950'li yıllarda Cool ve Hard Bop Dönemi, 1960'lı yıllarda Avant-Garde ve Free Jazz Dönemi, 1970'li yıllar, 1980'li yıllar, 1990'lı yıllar ve 21.Yüzyıl olmak üzere 12 dönem ve tür araştırılmıştır.

⁸ <http://www.jazzmusicarchives.com/subgenre/21st-century-modern>

Caz müziğın, dönemlere göre ilerledıkçe, sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve mekânsal olaylardan etkilendiğı ve evrilme sürecinde pek çok dış etken ile etkileşime girdiğı görülmüştür. Caz müzik siyahi halkların müziğı olarak başladığı ilkel dönemlerdeki yolculuğundan bir dünya müziğı olarak çıkmıştır. Bu süreç içerisinde cazın doğuşu New Orleans olarak kabul edilmiştir. Süreç içerisinde pek çok dış etken nedeni ile gelişimine Chicago'da devam etmiştir ve Swing ile altın dönemini yaşamıştır ve o dönemde dünyanın en popüler müziğı olmuştur. Daha sonra Be-bop dönemi ile birlikte ilgide duraklama sürecine girmiştir ve eski popülaritesini bir daha yakalayamamıştır.

Be-bop ile beraber popülaritesi ve medyatik gelişimi azalmaya başlayan caz müzikteki bu değışimin nedenleri içerisinde ekonomik ve mekânsal etkiler bulunsa da cazın dans ile etkileşimi önemli bir içsel neden olarak karşımıza çıkmaktadır. Cazın ilk dönemlerinde dans müziğı olarak kullanılması ve bu özelliğini kaybettikçe popülaritesini de kaybetmesi caz müziğinin algısı ve dans müzik arasındaki korelasyonu göstermektedir. Swing döneminde dansçılara hizmet eden müzik Be-bop döneminde bu özelliğini kaybettikçe bilinirliğini ve popülaritesini kaybetmeye başlamıştır. Cazın algıda başarısının her dönemde dansa hitap edebildiğı ölçüde olması, dans ve caz arasındaki güçlü ilişkinin araştırılması gerekliliğini göstermektedir.

2.2 DANSIN TARİHSEL SÜREÇLERİ ve TÜRLERİ

Dansın doğuşu tam olarak bilinmemektedir ve tarih öncesinden bu yana dansın önemli bir sanat ve iletişim alanı olduğı kabul edilmiştir. İnsanlık ile birlikte doğan dansın insan davranışlarının tekrarından ve günlük yaşantıların hareketlerinden doğduğı bilinmektedir. Dans belki de söz ve yazıdan önce insan iletişimi için önemli bir araçtır. Düşüncelerini aktarmak zorunda olan ve var oluşunu böyle sürdüren insanlık için en eski/ilkel aktarım şekli olan dans, insanlığın toplumsallaşmasıyla evrilerek varlığını günümüze kadar erıştirmiştir (Pınar Dinlemez, 2018). Zaman içerisinde kültürel özellikler ile zenginleşen dans seyirciler için yapılan bir sanat haline gelmiştir ve sahne sanatları arasında yer alan bir dal olmuştur.

2.2.1 Dansın Doğuşu

İnsanların yazıyı kullanmaya başlamasından önce genel olarak insanlık tarihi ile ilgili çalışmaların çoğunluğu arkeolojik, etno-arkeolojik ve antropolojik çalışmalardan elde

edilmekte, geri kalan kısmı tahminlere dayanmaktadır. Dansın doğuşu üzerinde bilimin elinde kesin kanıtlar yoktur. Teoride insanlar nerede doğduysa dans da orada doğmuş ve gelişmiştir (Türker EROĞLU, 2017). (Şekil 2.13.)

Şekil 2.13: Dansla ilgili ilk yazıtlar



Kaynak: <http://brainmind.com/Dancing.html>

Dans, günümüzde bazı kesimler arasında bütün sanat formlarının doğuş noktası olarak kabul edilse de dansın diğer sanat dallarıyla böyle bir ilişkisi olması tartışmalıdır. Konuşma ve yazı dilinin doğması, yerleşik düzenden tarım toplumuna geçilmesi, üretim ve sanayinin ilişkileri, değişen düzende farklı araç gereçlerin kullanımı ve teknolojinin hızla büyümesi farklı ifade biçimlerinin oluşmasına yol açmıştır (Pınar DİNLEMEZ, 2018).

İlk insanlar doğum, ölüm, hastalık, gündüz, gece, rüzgâr, yağmur gibi olayların nasıl meydana geldiğini bilmiyorlardı. İnsanoğlu tabiat olaylarını gözlem yoluyla anlamaya çalışmıştır. Korkularını ve sevinçlerini ifade etmek istemişti ama bunu hangi yöntem ile yapacağı konusunda yetersiz durumdaydı. Böylece doğuştan var olan ritmik duygusunu ve vücudundaki ritmi kullanarak, önce elini ve ayağını, sonra da bütün vücudunu kullanarak, ilk dans hareketlerini yaptığı düşünülmektedir. İnsanlar korkularını yenmenin ve kendini ifade edebilmenin yolu olarak dans ve müziği seçmiştir. Dans anlatılanlardan ibaret değildir. Yahut yukarıda anlatılanlardan farklı olması da muhtemeldir. Ancak maalesef dansın doğuşu ile ilgili geniş çalışmalar yoktur ve olanlar da başka tahminlerden ibarettir (Eroğlu, 2017)

2.2.2 Tanımlar ve Kavramlar

Dansın bugüne kadar pek çok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlamaları pek çok araştırmacı kendi perspektifine göre aktarmıştır. Dans kelimesinin Almanca, Fransızca, İngilizce gibi dillerde Tanz, Tanse, Dance gibi şekillerde ifade edilmekte olduğu bilinmektedir. TDK'ya göre Türkçe'de "Dan-ce"nin karşılığı "Raks"tır ve Türkçe dilinde günümüzdeki dansın karşılığı olarak kullanılmaktadır. Aşağıda anılan tanımlamalara değinilmiştir.

Dansın iletişim açısından, estetik ve ritmik açıdan tanımlamaları mevcuttur. Kişinin düşüncelerini aktarabilmesi için iletişim amacı içeren davranışlar olarak yorumlanmaktadır. (Aktaş, 1999, s. 4.)

İnsanın kendi vücudunun değerleri sistemi ile etkileşime girmesinden kaynaklanan tanımlar da mevcuttur. (Emiroğlu, 2003, 204.) Tanımların sanatın tarihsel perspektifte ele alınarak yapılanları da mevcuttur. Bu anlatım tarzlarında bedenle anlatım ön plana çıkmaktadır. (Örnek, 1971,181) Sanatın diğer dalları ile girilen etkileşim dansın tanımları üzerinde etkilidir. Özellikle müzik ve zaman üzerinden yapılmış tanımlamalar mevcuttur. (Sacks, 2010,3)

Türker EROĞLU (2017) tanımları iki şekilde sınıflandırmıştır. Bunu ortak nokta olarak tanımlayarak ritmik hareket ve müzik olarak sınıflandırmıştır. Böylece dans kavramını kültürel ve teknik olarak iki kategoriye ayırmıştır.

a. "Dans, kökeni (orijini) itibarıyla majik ve kültik (büyü ve tapınmayla ilgili) olan, bütün çağlarda ve bütün coğrafyalarda duyguların, coşku ve heyecanların, (müzik aleti eşliğinde veya müzik aleti olmaksızın) müzikli olarak ritmik hareketlerle anlatılmasıdır."

b. "Dans, evren içinde, yeryüzündeki doğal ve/veya yapay bir mekânda, birbirine eklemlenen (ancak sabitlenemeyen) hareketler zinciriyle, insan bedeni kullanılarak oluşturulan; kökeni ve maksadı ne olursa olsun güzellik, estetik, beceri ve görsellik içeren soyut bir olgu ve bir sanat eseridir." (Eroğlu, 2010, 20-21).

2.2.3 Dansın İşlevi

Dans genellikle dünyadaki bütün insanlar arasında bir iletişim ve ifade aracıdır ve bu durumda hareketlerin ortaklığından kaynaklanır. Çünkü nerede ve hangi toplumda olursa olsun, insanın dansdaki enstrümanı kendi bedeni olduğundan yapacağı hareketler insan bedeninin yapacağı hareketlerle sınırlı olduğundan benzerlik gösterebilir. Ancak insan bir makine olmadığı ve her zaman hareketleri aynı noktalardan geçiremeyeceği için bizzat kendisi dahi kendi dansını her icra edişinde hareketlerini farklı noktalardan geçirecektir (Türker Eroğlu, 2017).

Dansın işlevleri genel olarak ele alındığında fiziksel rahatlama ve fiziksel gelişmeye katkı, arınma ve ibadet, iyi olma duygusu ve gerginlik atma, dansçı- dansçı, dansçı- izleyici iletişimi dostluğu, bedeni tanıma, bedeni geliştirme, terbiye etme ve bedene hakim olma ve kişisel koordinasyon, grup koordinasyonunun sağlanması, toplumda birliği pekiştirme, psikolojik rahatlama katkı, düşünceyi toplama ve düşünceye hakim olma, başarı (performance) ve güç gösterisi, hayata bağlanmaya katkı, kişinin kendisiyle ve başkalarıyla yarışı, sınav olma özelliği ve kendini anlatma aracı olması görülmektedir (Royce, 2002, 13).

2.2.4 Büyüsel Dans

İnsanların tarih boyunca dini ayinler ve benzer ritüeller amacı ile dans etmeleri eski zamanlara dayanmaktadır. (Kealunohomoku, 2007: 129). (Şekil 2.14)

Şekil 2.14: İlkel dans örnekleri



Kaynak: <https://gizemcim.wordpress.com/2013/03/20/dans-ve-balenin-dogusu/>

İlk insanlar insanların pek çok ihtiyacı için gerekli işlevlerin yerine getirilmesinde bir araç olarak kullanılmıştır. Özellikle inanışlar ve tapınma ile ilgili ihtiyaçlarda kullanılmıştır. Günümüzde dansın bu özelliği kalmasa da hala vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. Dansın vazgeçilmezliği ise onun insan bedeninin bir parçası olduğundan kaynaklanmaktadır (Esin Yanık, 2010).

2.2.5 Yerleşik Toplumlarda Dans

İnsanoğlunun yerleşik toplum düzenine geçmesiyle birlikte yaşam şekillerinde farklılaşmalar yaşanmaya başladı. Gereksinimler de çeşitlendi ve farklılaştı. Şehirlerin, ülkelerin ortaya çıkmasıyla artan sosyal sermaye kültürleri doğurdu ve artık dans eski şekillerinden evrilerek başka formlara bürünmüştür.

Eski Mısır ilk defa dansın görüldüğü bir yerleşik düzendir. Bu dönemde dans ilkel ritüellerden bir tür haline evrilmiştir. Daha sonra toplumsal yaşama entegre olmuştur. (Pınar Dinlemez, 2018). (Şekil 2.15.)

Şekil 2.15: Antik Mısır'da dans



Kaynak: <http://www.crystalinks.com/egyptmusic.html>

Milattan önce 2000'li yıllarda yağmur yağdırmak gibi dinsel ve işlevsel amaçlar için kullanılan dans soylular tarafından takip edilmiştir. (Koçkar, 1998: 19). (Şekil 2.16.)

Şekil 2.16: Milattan önce

Çin'deki dans figürleri



Kaynak: <https://sns.91ddcc.com/t/88498>

Japonya dansları sanatı yine dini temelli ve kökenlidir. (Koçkar, 1998: 19). (Şekil 2.17)
Genellikle hareketlerin estetik edilmesine dayanmaktadır.

Şekil 2.17: Geleneksel Japon dansları



Kaynak: <http://factsanddetails.com/japan/cat20/sub130/item699.html>

Yunan kültüründe dans insan bedeni üzerinden ilerlemiştir. Daha sonra balenin gelişmesinin önce Batı ve sonra Doğu Avrupa sahnelerindeki parlaması gelmektedir. (Dansadana, 2018). Eski Yunan’da dans, kişinin bedensel sağlığını ve eğitimini olumlu yönde etkileyen bir gösteriydi. (Şekil 2.18)

Şekil 2.18: Antik Yunan’da dans



Kaynak: <https://www.lemonandolives.com/brief-history-greek-dancing/>

Romalıların dans ile ilk etkileşimi Yunan halkı ile etkileşimi sayesinde olmuştur. Bu dönemde dans bir eğlence aracı haline dönüşmüştür. Bedensel hareketler ile mimiklerin baskın olduğu söz içermeyen oyunlar ön plana çıkarılmıştır. (Pınar Dinlemez, 2018). (Şekil 2.19)

Şekil 2.19: Antik Roma'da dans



Kaynak: <https://fineartamerica.com/featured/a-roman-dance-sir-lawrence-alma-tadema.html>

Rönesans döneminde dans artık kendi başına bir sanat dalı olarak görülmeye başlanmıştır. Tekrar itibar kazanan dans salonlara ve tiyatrolara girmiştir. Eğitim kurumları açılmaya başlandı ve ilerlemesi hızlanmıştır. (Kültürel Bellek, 2018) (Şekil 2.19)

Şekil 2.20: Geç Rönesans Döneminde dans



Kaynak : https://socialdance.stanford.edu/syllabi/late_renaissance.htm

20.yy'ın başlarında klasik baleye yönelik tepkiler doğdu; bu durum Amerika'da ve Avrupa'da doğal dans kuramlarının doğmasını sağladı. Bugünün modern veya çağdaş dansı buna benzer fikirlerin ilerlemesi ile oluştu. Modern dansın Amerika'daki başlatıcısı Isadora Duncan olarak bilinmektedir. (Şekil 2.21)

Şekil 2.21: Modern dönemde dans



Kaynak: <http://autocww.colorado.edu/~toldy3/E64ContentFiles/DanceAndDancers/ModernDance.html>

2.2.6. Dans Türleri

Dünyada kültürel özelliklere göre pek çok dans türü vardır. Salon danslarından Latin danslarına kadar geniş bir yelpazede yer alan bu dans türlerinin kimisi günümüzde popülerliğini korumakta kimisi ise unutulmaya yüz tutmuştur (NKFU, 2013). Literatürde bn bilinen dans türleri Menüe, Gavo, Kadriil, Polka, Mazurka, Jig, Vals, Tango, Fokstrot, Rumba, Samba, Mambo, Jitterbug, Charleston, Twist, Madison, Cha cha cha, Kalipso, Raspa, Merenge, Rock'n Toll ve Tap Dansı olarak geçmektedir. (Şekil 2.22) (Şekil 2.23)

Şekil 2.22: Foxtrot dansı



Kaynak: <http://www.dancehealthfitness.com/history-of-the-foxtrot.html>

Şekil 2.23: 1920'li yıllarda Çarliston dansı



Kaynak: <http://www.ezgikonucu.com/genel/1920li-yillar-ve-carliston-dansi/>

Twist: Jitterbug'un değişik bir çeşididir. Amerika'dan dünyaya yayılan twist çok hareketli, hızlı müzikli, yorucu bir danstır.

Madison: Amerikan danslarından biridir; ancak, danslı toplantılarda yapılan bir oyun olmaktan ileri gidememiştir. Madison dansının parçaları da çok değildir.

Cha cha cha: Rumba gibi Güney Amerika'dan yayılan bu dans, değişik figürleri, bestelerinin bolluğu ile çok çabuk yayılıp tutulmuştur. Bugün her dans orkestrasının programının başında cha cha cha yer alır. Salonlarda, gece kulüplerinde en çok çalınan danslar arasında rumba ile fokstrot gibi cha cha cha da başta gelir. Çok çeşitli figürleri vardır. Günümüzde, hareketleri daha senkopludur.

Kalipso: Bir Güney Amerika dansıdır. Bugün müziği dışında dansı hemen hemen unutulmuş gibidir.

Raspa: Sıçramalı bir Güney Amerika dansıdır. Çiftler tarafından el ele tutuşmadan karşılıklı yapılır.

Merenge: Hızlı ölçülü, rumba cinsinden bir Güney Amerika dansıdır.

Rock'n Roll: Amerika'dan yayılan, gençler arasında çok tutulan bir danstır. Hareketli ve sarsılmalı bir danstır.

Tap Dansı: Ayak uçları ve topukların yere vurularak yapılan bir dans türüdür. İlk kez 19. Yüzyılda ABD'de ortaya çıkmış ve daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır. Daha çok Broadway müzikallerinde kullanılan bir caz dansı türüdür.

2.2.7. Değerlendirme

Bu bölümde dansın tanımları, tarih içerisindeki medeniyetlerde dansın özellikleri, dansın işlevi ve dans türleri incelenmiştir. Dansın ilkel dönemlerde iletişim aracı olarak kullanıldığı ve tarih boyunca gelişerek bir sanat haline evrilmesi araştırılmıştır.

Dans Eski Mısır, Antik Çin ve Japonya dönemlerinden Antik Roma ve Yunan medeniyetlerini geçerek Rönesans dönemini yaşayarak modern döneme ulaşmıştır. Dans modern dönemde pek çok alt kola ayrılarak pek çok sanat türü ile iç içe geçen yoğun ve çok katmanlı bir etkileşime girmiştir. Özellikle modern dönem ile birlikte Swing döneminin getirdiği ivme ile caz müzik ile yoğun ilişki içerisine girerek pek çok alt türün oluşmasına zemin hazırlamıştır. Cakewalk, Charleston, Lindy Hop, Swing, Tap dance, Broadway Dance ve Foxtrot gibi pek çok alt tür ve kategoride caz müzik ve dans birbiri üzerinde etkide bulunmuştur. Dansçıların dans edebilmek için ihtiyaç duydukları müzikleri üreten caz müzik türleri en popüler caz müzik türleri olarak algılanmışlardır.

Caz müziğe yönelik olarak doğan danslar ya da dans ihtiyacına yönelik olarak oluşan caz müzik türlerinin incelenmesi ve araştırılması anılan etkileşim süreçlerinin anlaşılması açısından önemli görülmektedir.

2.3 CAZ DANSLARININ TARİHSEL BAĞLAMDA İNCELENMESİ

Caz dansı, yirminci yüzyılın başlarında Amerika'da ortaya çıkan bir performans dansı tekniği ve üslubudur.⁹ Caz dansı, Afrika köle danslarından köklerini alan bir Afro-Amerikan sosyal dansı olarak başlamıştır. Zaman içerisinde, Jack Cole, Bob Fosse, Eugene Louis Faccuito ve Gus Giordano gibi sanatçıların çalışmaları nedeniyle caz dansı sokak dansından tiyatro dansına dönüşerek bir dans türü haline gelmiştir. Aşağıdaki bölümde caz dansı tarihsel bir perspektifte ele alınarak caza yön vermiş isimler, onların özellikleri ve etkileri incelenmiştir.

2.3.1 Caz Dansının Tarihçesi

Caz dansının kökenleri, on sekizinci yüzyıldan itibaren Afrika ritüellerine ve ayinlere ya da kutlama türlerine kadar uzanabilir. Bu dansların ritim türleri ve dünya kültürleri üzerinde etkileri olmuştur. Bu danslar, geleneksel olarak Djembes, Ashikos ve Bougarabous gibi Afrika davulları ile yapılan ritimlerle yapılmıyordu. (Şekil 2.24)

⁹ Mahoney, Billie. "Jazz Dance." The International Encyclopedia of Dance. : Oxford University Press, 1998. Oxford Reference. 2005. Date Accessed 20 Mar. 2018

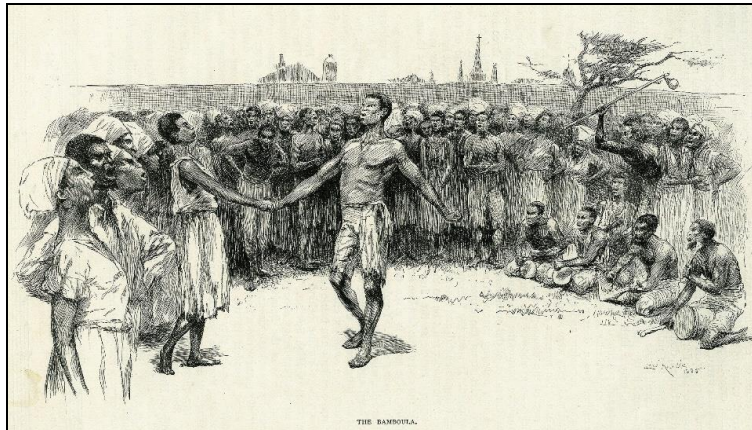
Şekil 2.24: Afrika Perküsyonu



Kaynak: <http://www.afrikanische-percussion.com/bougarabou-bugarabu-lingue-470>

On altıncı yüzyıldan on dokuzuncu yüzyıla kadar, transatlantik köle ticareti, on milyondan fazla Afrikalıyı ve onların danslarını Amerika'ya ulaştırdı. 1817'de New Orleans'ta şehir yasalarına göre köleleştirilmiş halkın Pazar öğleden sonraları Kongo Meydanı'nda sınırlı toplantılar yaptılar bu toplantıları "Place Publique" olarak adlandırdılar.¹⁰ (Şekil 2.25)

Şekil 2.25: Kongo Meydanı tasviri



Kaynak: <https://acloserwalknola.com/places/congo-square/>

¹⁰ "Congo Square: Mythology and Music - Stop 5 of 7 on the Urban Slavery and Everyday Resistance tour | New Orleans Historical". New Orleans Historical. Retrieved 2018-06-26.

Bu toplantılarda kölelerin geldikleri kültürlere ait müzikleri ve dansları paylaşımları sağlanmıştır. Kongo Meydanı'ndaki toplantılar defalarca kapatılmış ve defalarca yeniden yapılmış ve bazı zamanlar gizlice devam ettirilmiştir.

New Orleans'ta 1900'lerin başlarında, yeni müzik, Blues ve Ragtime unsurlarını birleştiriyordu. "Caz" terimi ilk olarak 1910'da kullanılmış olmasına rağmen, New Orleanslı bir piyanist olan "Jelly Roll Morton", 1902'de caz çaldığını iddia etmiştir. ¹¹1917'de caz piyanisti Spencer Williams "Shim-Me-Sha-Wabble" adlı bir şarkı yazmıştır. Bu şarkı daha sonra "Shimmy" denen caz dansına ilham kaynağı olmuştur. Shimmy, bedeni ileri geri oynatarak ve bu hareketten omuzları hariç tutarak yapılmaktadır. (Şekil 2.26)

Şekil 2.26: Harlem'de Shimmy Dansı



Kaynak: <https://danceharlemrenaissance.wordpress.com/home-4/the-dancing/the-shimmy/>

Aynı yıl, caz müziği yayılmaya başlamış olup Chicago ve New York'ta hızla tanınmaya başlamıştır. Bu durum, 1920'den 1929'a kadar kabul edilen caz döneminin başlamasına yol açmıştır. Caz çağındaki büyük müzisyenlerden birkaçı, Louis Armstrong, Bix Beiderbecke ve Benny Goodman olarak gösterilmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan danslar Charleston ve Lindy Hop olarak kabul edilmektedir. (Şekil 2.27)

¹¹ Clayton, Audrey. "How Jazz Works". www.howjazzworks.com. Retrieved 2018-06-26.

Şekil 2.27: Lindy Hop Dansı



Kaynak: <https://simply-ballroom.com/event/lindy-hop-class-3-4/>

Charleston, ayak parmakları içe ve topuklar dışı doğru hareketleri ile karakterize edilmektedir.¹² Solo olarak veya herhangi bir sayıda insanla yapılabilen bir türdür. Lindy Hop dansı vahşi ve ritmik partnerli bir dans olup spontane olarak yapılmaktadır. 1929 yılında “Büyük Buhran” olarak adlandırılan ekonomik çöküş döneminde insanlar Charleston ve Lindy Hop danslarına ilgi duymaya başlamışlardır. Bu dönemde Swing çok popüler olduğu için günümüzde bu iki dans Swing kategorisinde değerlendirilmektedir.

1930'lar, aynı zamanda, canlı müzik tiyatrosu gösterileri ve film müzikleriyle birleştirilen caz dansının başlangıcı olarak kabul etmektedir. Seçkin müzikal tiyatro koreograflarından Jerome Robbins, Jack Cole ve Michael Kidd; Batı Yakası Hikayesi, Çingene, Yedi Kardeşler için Yedi Gelin ve başka eserler için danslar üretmişlerdir. Bu üç koreograf ve caz dansındaki diğer önemli figürlerin çoğu 1930-1980 yılları arasında pek çok koreografi üretmişlerdir ve bunları hayata geçirmişlerdir. Jack Cole'un kökleri modern döneme ve baleye dayansa da, daha sonra caz dansının babası olarak anılmıştır. (Şekil 2.28)

¹² "Charleston | dance". Encyclopedia Britannica. Retrieved 2018-06-26.

Şekil 2.28: Jack Cole (Teatral caz dansının babası)



Kaynak: <https://tr.pinterest.com/pin/3256666616779105642/?lp=true>

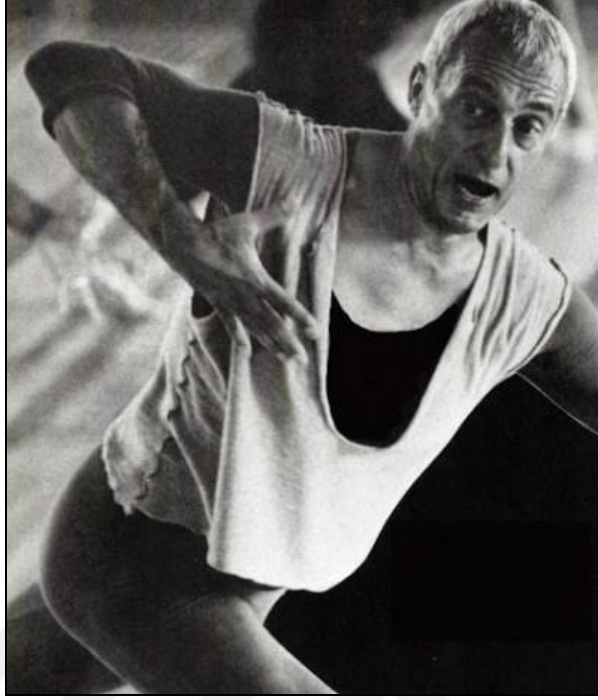
Onun tarzı "kalçanın sonuna kadar havalı bir şekilde sallanması" olarak tarif edilmektedir.¹³ Gus Giordano başka bir önemli dansçı ve koreografıdır. Giordano, kendi şirketini kurmuş ve kendi adını verdiği Giordano tekniğinin yaratıcısı olmuştur. Caz tekniği üreten başka bir caz uzmanı ve dansçı Lynn Simonson'dur. Onun tekniği, de Simonson tekniği olarak adlandırılmıştır. Müzikle bağlantılı olan doğal hareketleri vurgulamıştır. Son olarak, Bob Fosse caz tarzını geliştiren bir başka önemli isimdir. Anılan dansçı daha önce bahsedilen koreograflar gibi, müzik tiyatrosu işinde çalışmıştır. Fosse'nin eserlerinin hepsi sosyal dansa dayanan bir Vaudeville, striptiz, sihir gösterileri, gece kulüpleri, film ve Broadway Müzikalleri olarak bilinmektedir.¹⁴

Günümüzde özellikle 1980'li yıllardan sonra caz müzik ilerlemiş ve artık net olarak tanımlanmıştır. Artık her birinin kendine özgü nitelikleri ve özellikleri olan cazın, alt kategorileri bulunmaktadır. Şu ana kadar anlatılan tarz ve koreograflar "klasik caz"ın bir parçası olarak kabul edilmektedir. Bu tarz, şu anda Giordano Dance Chicago ve Jazz Roots Dance Company gibi şirketlerde görülmektedir. (Şekil 2.29)

¹³ Levine, Debra. "Jack Cole (1911-1974)" (PDF). Dance Heritage Coalition.

¹⁴ Clayton, Audrey. "How Jazz Works". www.howjazzworks.com. Retrieved 2018-06-26.

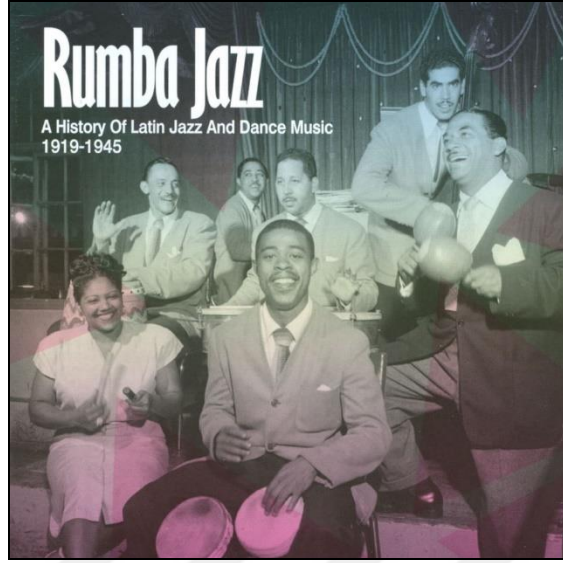
Şekil 2.29: Gus Giardiano



Kaynak: <http://www.danceadvantage.net/giardano-jazz-dance/>

1900'lerin ortalarında caz müzik kısmen sıradanlaşmış ve bir görev gibi icra edilmiştir. Çağdaş Caz'ın, So You You Can Dance gibi gösteriler sayesinde bilinirliği artmıştır. Mia Michaels'in daha önceki çalışmaları bu tarza örnek olarak gösterilmektedir. Çağdaş caz dansını yaratan önemli şirketler ve koreograflar Sonya Tayeh, Mandy Moore ve Hubbard Street Dance Chicago olarak söylenebilir. 1980'lerden beri popüler olan ticari caz, hip hop ve cazın özelliklerini bir araya getirmiş ve genellikle pop müzik için kullanılmıştır. Bu stil Janet Jackson ve Paula Abdul'ın müzik videolarında görülmektedir. Son olarak, ticari caz genellikle daha fazla "numara(trick)" içermektedir. Ticari caz ve çağdaş cazın her ikisi de dans yarışlarında görülmüştür. Başka önemli bir caz türü "Latin Caz" olarak tanımlanmaktadır. (Şekil 2.30)

Şekil 2.30: Latin Caz Albümü Örneği



Kaynak: <https://www.allmusic.com/album/rumba-jazz-1919-1945-the-history-of-latin-jazz-and-dance-music-from-the-swing-era-mw0002080812>

Maria Torres, Broadway Dans Merkezi'nde fusion türünü geliştirmiş ve popülerleştirmiştir.¹⁵

Şekil 2.31: Maria Torres ve Broadway Dans Merkezi



Kaynak: <https://www.broadwaydancecenter.com/faculty/maria-torres>

Latin caz, kalça ve yalıtım hareketine vurgu yapmaktadır. El Cantante ve Dance With Me gibi filmlerde ve TV dans gösterilerinde görülmektedir. Latin caz çoklu ritimler içeren bir türdür.¹⁶ Son caz dansı türü ise Afro-jazz'dır. Afro-jazz'ın öncüleri Katherine

¹⁵ "The Jazz Breakdown". Dance Spirit. 2014-04-01. Retrieved 2018-06-26.

¹⁶ "Discussing the Prime Tenets of Jazz Dance in Relationship to Current Practices." 3 Aug. 2013, erinnliebhard.files.wordpress.com/2013/09/2013-wda-panel-proceedings.pdf

Dunham ve Alvin Ailey olarak bilinmektedir. Afro-caz şirketleri arasında Alvin Ailey Dans Tiyatrosu ve Dallas Siyah Dans Tiyatrosu bulunmaktadır. 2013'te, caz dansının sektör profesyonellerinden oluşan bir heyet, caz dansı prensiplerini, prensiplerin caz dansının çeşitli tarzlarıyla nasıl aktarıldığını ve günümüz kültüründe ana akım ürünlerini nasıl sunduğunu tartışmak için Dünya Dans Birliği toplantısında bir araya gelmiştir.¹⁷

2.3.2 Caz Dansı Türleri ve Caz Dansına Yön Vermiş İsimler

Dansın ve cazın tarihçesi incelendiğinde her dönem sosyal ve ekonomik koşullara göre birbirlerini etkiledikleri görülmüştür. Tarih boyunca pek çok kişiden ve olaydan etkilenen caz dansları olayları ve kişilerin etkisinde pek çok tür oluşturmuştur. Bu türler çeşitli kategorilere ayrılarak farklı alt dallar oluşturmuştur. Kimisi ortadan kaybolmuş kimisi de hala yaşamaktadır.

Cakewalk

Cakewalk tarzı, kölelerin sahipleri ile dalga geçebilmesinin bir sosyal yolu olarak görülmüştür. Danslar genellikle büyük çiftlik evlerinde yarış şeklinde yapılmaktadır. Kazanan dansçılar çeşitli hediyeler almaktalardı. Köleler, efendilerini ve diğer aristokratları taklit ederek düz bir çizgide sıraya girer ve yüksek adımlar atarlardı. Stil 1915 ile 1920 arasında ortadan kayboldu.¹⁸

Black Bottom

1900'lerin başlarındaki siyah alt stil, dans alanında atılım yaptı. Solo dansçılar ya da çiftler öne ve arkaya doğru sallanan hareketler, ayaklarını sürten ve kendi kalçalarının tokatlayan figürler yapmışlardır.

Charleston

Charleston, 1920'lerde popüler bir caz dansı tarzı haline gelmiştir ve bugün hala canlıdır. Charleston'un temel aşaması, dizleri düzleştirip bükerken ayakları içeri ve

¹⁷ Discussing the Prime Tenets of Jazz Dance in Relationship to Current Practices." 3 Aug. 2013, erinnliebhard.files.wordpress.com/2013/09/2013-wda-panel-proceedings.pdf

¹⁸ https://www.ehow.com/info_12122652_7-different-styles-jazz-dance.html

dışarı döndürmek içeriğindedir. Ağırlık, ayaktan ayağa kaydırılır ve ağırlıksız ayak, eğik bir açıyla dışarı doğru hareket ettirilmektedir.

The Lindy Hop and Jitterbug

Bir çiftin karmaşık sol ayak hareketleri ve sarılmaya yönelik hareket figürlerinden oluşan Lindy Hop, bugün Jitterbug olarak adlandırılmaktadır. Tarz, 1920'lerin sonunda Harlem'deki Savoy Balo Salonu'ndan doğmuştur. The Lindy Circle'a göre, Jitterbug adı beyaz insanların Lindy Hop ile dans etmelerine yol açmıştır. Bu dansı yapanların sarhoş gibi görüldüğü ifade edilmektedir. Bugün, Jitterbug adı farklı yerlerde çeşitli farklı stiller için kullanılmaktadır.¹⁹

Swing and Boogie Woogie

Swing dansı ve Lindy hop, 1945 yılına kadar aynı dans tarzı için birbirinin yerine geçebilecek durumdadır. Diğer dans formlarının icat edilmesi Lindy Hop'un birçok sallanmalı dans tarzından birisi olmasını sağlamıştır. Boogie-woogie, dansçıların big band ve blues müzik ritimleriyle harmanlandığı bir sallanmalı tarzıdır. Boogie-woogie genellikle uçan ayakları, atlamaları, ayağın yere vurulmasını ve atlamaları içeren hızlı bir stil olarak tanımlanmaktadır.

Foxtrot

Fokstrot 20'inci yüzyılın başlarında Avrupa'da görünmeye başlanmış ve asıl ününe 1920'lerde ulaşmış olan bir balo dansıdır. (Şekil 2.32)

¹⁹ https://www.ehow.com/info_12122652_7-different-styles-jazz-dance.html

Şekil 2.32: Fox-trot duruşu



Kaynak: <https://www.thoughtco.com/slow-foxtrot-dance-1007195>

Foxtrotun hızlı yükselişi Irene ve Castle adlı Amerikalı dansçılardır. Dansın pek çok farklı türünü geliştirmişlerdir. Zor bir dans olarak bilinmektedir ve genel bir dönüş üzerine kuruludur. Dans için geniş salonlara ihtiyaç duyulmaktadır.²⁰ Müzik Ragtime'dan ve senkoplu dört dörtlük ritimden etkilenmiştir. Yarım notalarda yavaş adımlar ve çeyrek notalarda (crotchets) hızlı adımlar gerekmektedir. Temel olarak çeyrek dönüşler içermektedir. Çiftler genellikle geleneksel balo salonu pozisyonunda birbirlerini tutarlar, ancak diğer pozisyonlarda çok sayıda varyasyon yapılmaktadır. Hızlı müzik için foxtrot, dansın başlangıcından kısa bir süre sonra Irene ve Vernon Castle tarafından popüler hale getirilen tek adımlı (her müzikal ritme bir yürüyüş adımı) ve peabody (hızlı bir bacak çaprazı) içermektedir.²¹ Bu dansa benzer Amerika'da popüler olan Ragtime dansları bulunmaktadır.

Turkey-trot

Turkey-trot 1900'lü yılların başında popüler olan bir dans türüdür. Turkey-trot, 1900-1910 yılları arasında Scott Joplin'in Maple Leaf Rag'ı gibi dönemdeki popüler ragtime müzikleri ile yapılan bir dans türüdür. (Şekil 2.33)

²⁰ <https://www.thoughtco.com/slow-foxtrot-dance-1007195>

²¹ <https://www.britannica.com/art/fox-trot>

Şekil 2.33: Turkey-trot duruşu



Kaynak: <http://www.step-by-step-dance.com/turkeytrot.html>

Zamanın gençlik karşıtı kültürü tarafından büyük ölçüde kullanılan Turkey-trot, Fox-trot'un 1914'te popülerliğinin yükselmesiyle hızla yana düşmüştür. Temel adım, ayakların birbirinden tamamen ayrı olduğu dört adımdan oluşur. İlk önce bir bacadan, diğeri ayağın topuğunun üzerinde bir karakteristik yükselme, ardından topuk üzerinde bir ağırlık yüklenmesinden doğmaktadır. Dans, ayakların makas benzeri hareketleriyle ve ani duraklarla hızlı paça hareketleriyle süslenmiştir. John Jarrott ve Louise Gruenning adlı dansçıların, bu dansı 1909'da Chicago, IL'deki Ray Jones Café'de aynı Grizzly Bear gibi tanıttıkları söylenmektedir. Irene ve Vernon Castle, Broadway'deki The Sunshine Girl oyununda yaptıkları Foxtrot ile bu dansın popülaritesini artırmıştır.²²

Grizzly Bear

Grizzly Bear Dansı, Bunny Hug, Texas Tommy ile birlikte San Francisco'da başlamıştır. (Şekil 2.34)

²² Cobb, *Roughing It De Luxe*, p. 143.

Şekil 2.34: Grizzly Bear figürleri



Kaynak: <https://philadancehistoryjournal.wordpress.com/tag/grizzly-bear/>

Anılan dans, 1900'lerde Staten Island feribot gemilerinde de yapılmıştır. 1909 civarında. Grizzly Bear, New York'un Broadway izleyicilerine ilk kez 1910'da "Over the River" isimli şarkıyla "Everybody's doing it" adlı gösteride tanıtılmıştır. Şarkı tekrarlanan "Bu Bir Ayı" ifadesini içermektedir. Daha sonra, 1911 tarihli Ziegfeld Follies, Bayan Fanny Brice tarafından yapılan Bear dansına sahne olmuştur.

Vernon ve Irene Castle, Grizzly Bear'ın ve ayrıca Bunny Hug, Texas Tommy'nin bitmesinde rol oynamıştır. Bear sonunda 1914 yılında Foxtrot sahneye çıktığında bitmiştir.²³

Camel-trot

Camel-trot, Vaudeville gösterilerinden gelen bir ragtime dansıdır ve yürüyüşü hayvanların hareketlerinden esinlenmiştir. Camel-trot ağırlıklı olarak üniversite öğrencileri ve 1910'lar ve 1920'lerdeki halkın sosyal dans olarak yaptıkları ve caz dönemine denk gelen bir dans türüdür. 1920'lerin Foxtrot müziği eşliğinde adımların hafifçe sürüklendiği ve zikzak yönünde veya döner yönde ilerlediği bir danstır. Dans adımları zamanla Foxtrot tarafından etkilenerek değişmiştir.²⁴

²³ <http://www.streetswing.com/histmain/z3grzber.htm>

²⁴ <http://www.streetswing.com/histmain/z3camel.htm>

2.3.3 Değerlendirme

Bu bölümde caz danslarının tarihçesi ve caz dansı türleri caza yön verebilmiş önemli isimler çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmalara göre caz dansının kölelerin iletişim kurma çabalarından başlayarak yıllar süren bir evrim neticesinde itibarlı, sofistike ve kültürel birikimi yüksek bir dans türü olduğu görülmektedir. Bu süreç içerisinde caz dansının pek çok alt türe bölünerek, sentezler oluşturarak ve gelişerek ilerlediği anlaşılmaktadır. Caz danslarına yön veren ve dans türlerine ilham olan pek çok dansçının öznel konumunun caz dansın gelişimi ile doğrudan ilgili olduğu görülmüştür. Lester Horton, Katherine Dunham, Jack Cole, Gene Kelly, Jerome Robbins, Matt Mattox, Eugene Louis Facciuto, Gwen Verdon, Bob Fosse, Frank Hatchett, David Winters, Michael Bennett, Lynn Simonson, Michael Peters, Mia Michaels, John Jarrott, Louise Gruening, Gus Giardiano, Sonya Tayeh, Mandy Moore, Maria Torres ve Alvin Ailey gibi dansa yön veren pek çok önemli isimin başında kuşkusuz caz dansına getirdikleri yeni solukla ve caz müziğine karşı oluşturdukları itibarla Irene ve Vernon Castle çifti gelmektedir. Dönem içerisinde köklü dans türleri olan Turkey-trot, Camel trot ve Grizzly bear gibi pek çok tarzın önemini yitirmesine sebep olan Foxtrot ile ilgili önemli katkıları bulunan çiftin kendi öznel konumlarının ve itibarlarının caz müziğine ve caz danslarına yaptığı etkinin araştırılması önemlidir. Bu araştırmanın ve elde edilen sonuçların anlaşılır olması, Castle Çifti'nin hayat hikayesinin anlaşılmasına ve yaşadıkları süreçlerin analiz edilmesine bağlıdır. Castle Polka, Castle Walk, Hesitation Waltz, Maxixe, Tango ve Bunny Hug gibi dansları popüler hale getirmişlerdir.

2.4 VERNON VE IRENE CASTLE ÇİFTİNİN YAŞAMI, CAZ İLE ETKİLEŞİMLERİ

Caz müziğin gelişimi boyunca danstan ve ikonlardan etkilendiği anlaşılmaktadır. Özellikle dans ve caz müzik arasındaki ilişki pek çok türün doğmasına ve bazılarının da yavaş yavaş silinmesine sebep olmuştur. Bunun yanında caza yön vermiş pek çok ikon bulunmaktadır. Anılan ikonlar her dal ve alandan karşımıza çıkmaktadır. Müzisyenler ve dansçıların bulduğu yeni teknikler ve çeşitler yeni yeni türlerin doğmasına neden olmuştur. Aynı zamanda tanınmış isimler ile birlikte cazın duyulurluğu ve popülaritesi de artmıştır. İkonlar hem teknik alanda yarattıkları gelişmeler ile hem de çeşitli alanlarda yaptıkları seçimlerle caz müziğini ve caz danslarını etkilemişlerdir. Caz

dansında Fox-trot ile öne çıkan Vernon ve Irene Castle çifti Turkey-trot ve Grizzly Bear gibi türlerin popülaritesini yitirmesine sebep olmuş ve kendi popülerlikleri ile caz danslarına farklı bir itibar kazandırmışlardır.

2.4.1 Hayat Hikâyeleri ve Kariyerleri

Vernon ve Irene Castle, 1920'lerin başında dönemin filmlerinde rol almış olan salon dansçıları ve dans eğitmenleridir. (Şekil 2.35)

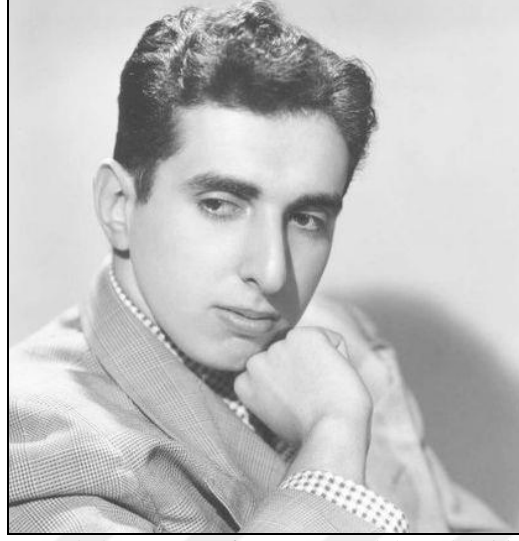
Şekil 2.35: Vernon ve Irene Castle



Kaynak: <http://www.danceheritage.org/castle.html>

William Vernon Blyth (1887–1918) İngiltere doğumludur. (Şekil 2.36) Eğitimine Norwic College House'da başlayan Vernon, Birmingham Üniversitesi'nin Mühendislik Bölümü'nden derece ile mezun olduğu bilinse de okul kayıtlarında ismine rastlanmamıştır. Babasıyla beraber 1900 yılında Liverpool'dan New York'a gelen Vernon New York'tan çok etkilenerek şehirde kalmayı tercih etmiştir. Müzikal tiyatro eseri olan *About Town*'de oynayacağı zaman ismini *William Blyth*'tan *Vernon Castle*'a çevirmiştir. Bunu aktris olan kız kardeşi ile karıştırılmamak için yapmıştır.

Şekil 2.36: William Vernon Blyth (Vernon Castle)



Kaynak: <http://www.fanpop.com/clubs/celebrities-who-died-young/images/31332377/title/vernon-castle-william-vernon-blyth-2-may-1887-15-february-1918-photo>

Irene Foote (1893–1969) ise New York'ta dünyaya gelmiştir. (Şekil 2.37) Irene, Broadway'e çok yakın bir kasaba olan New Rochelle'de doğmuştur. Soyu Amerikan Devriminde önemli olan Captain John Foote'a kadar dayanmaktadır. Dedesi Edward Bliss Foote, Pen Medical University'den derece almadan önce çeşitli gazetelerde editörlük yapmıştır. Aynı zamanda Amerika'da saygın kurum ve derneklere üyeydi ve kadın hakları savunucusuydu. Irene'in annesi onun rol modeliydi ve çok yüksek enerjili ve iyi eğitilmiş bir feministti. Fransa ve Almanya'da öğrenim gören Annie Elroy Thomas ileri görüşlü birisi olarak bilinmektedir. 1910 yılında New Rochelle'de Vernon ile tanışmıştır ve daha sonraki görüşmelerinde aralarında bir ilişki gelişmiştir. 28 Mayıs 1911'de Irene ve Vernon evlenmiştir. Balayında bir gemi turuna çıkıp orada yapılan 14 dans yarışmasından 13'ünü kazanmışlardır.

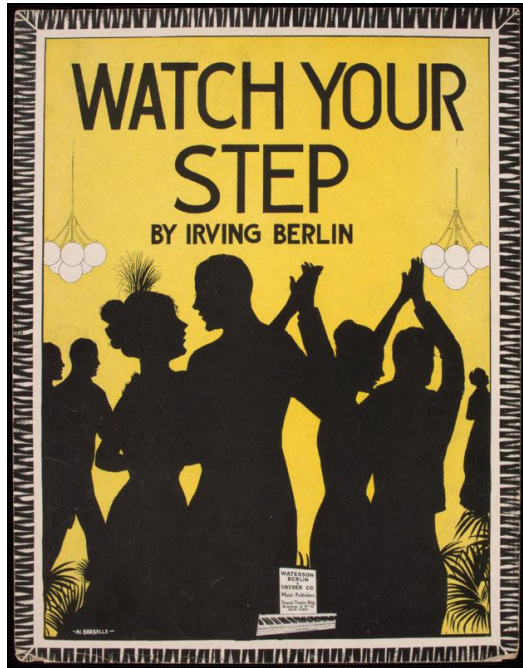
Şekil 2.37: Irene Foote (Irene Castle)



Kaynak: <https://fromthebygone.wordpress.com/2013/10/28/irene-castle-ballroom-dancer-fashion-icon/>

'Castle' sahne isimleridir. Popülerliklerinin zirvesine 1914'te Irving Berlin'in ilk Broadway gösterisi olan 'Watch Your Step'teki zarif 'Foxtrot' dansları ile ulaşmışlardır. (Şekil 2.38)

Şekil 2.38: Watch Your Step gösterisinin afişi



Kaynak: <https://travsd.wordpress.com/2009/05/02/stars-of-vaudeville-6-vernon-and-irene-castle/>

Danslarında ragtime, caz ve Afro-Amerikan müziklerini kullanarak bu müzik türlerinin yaygınlaşmasına katkıda bulunmuşlardır. Irene, sahnede kullandığı kostümlerle bir moda ikonu haline gelmiştir. (Şekil 2.39)

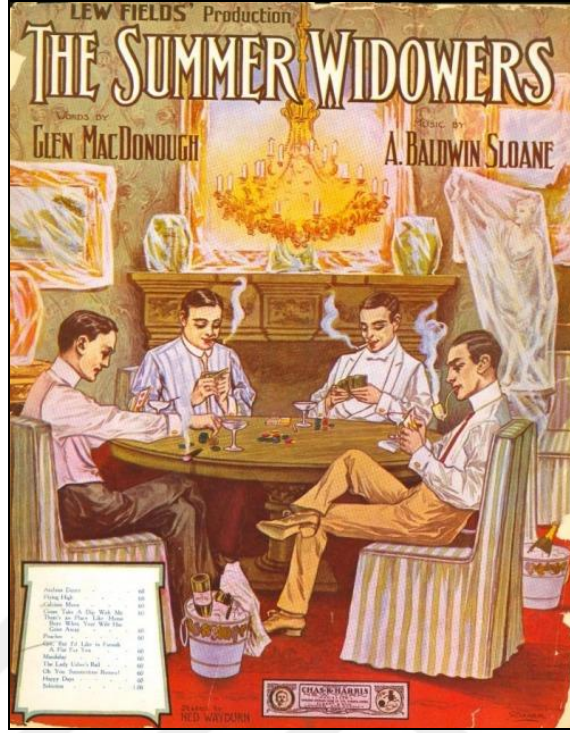
Şekil 2.39: Irene Castle'ın Moffett tarafından, Chicago'da 1915 Yılında çekilen moda fotoğrafları



Kaynak: <https://fromthebygone.wordpress.com/2013/10/28/irene-castle-ballroom-dancer-fashion-icon/>

Vernon, Birinci Dünya Savaşı'nda İngiliz Hava Kuvvetlerindeki görevi esnasında hayatını kaybetmiş; Irene, kariyerine solo olarak devam etmiş, üç kez daha evlenmiş ve çocuk sahibi olmuş ve bir hayvan hakları savunucusu olarak hayatını sürdürmüştür. İlk işi olan Low Fields isimli oyundaki küçük rolünden sonra kariyerine 'Vernon Castle' sahne ismi altında komedi oyuncusu, şarkıcı ve dansçı olarak devam etmiştir. Irene, Vernon ile tanışmadan önce birkaç amatör oyunda rol almış, ilk profesyonel işi olan 'The Summer Widovers' adlı eserdeki küçük dans sahnesini 1910 yılında Vernon sayesinde almıştır. (Şekil 2.40)

Şekil 2.40: The Summer Widowers'ın afişi



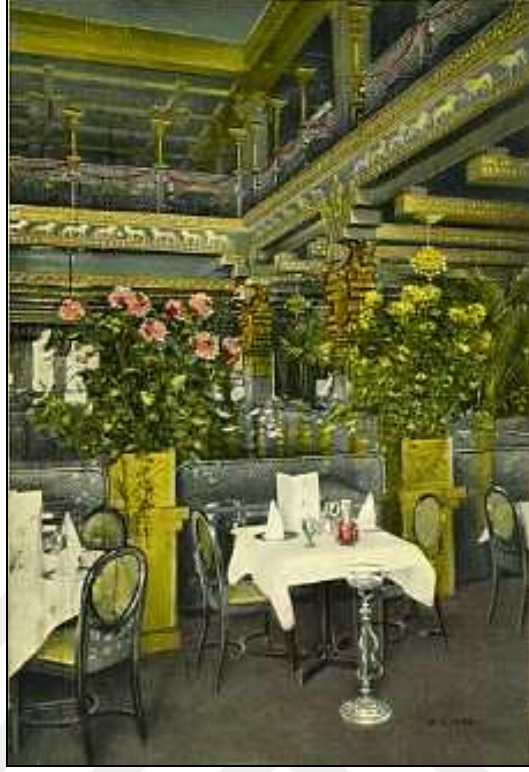
Kaynak: <https://mattsko.wordpress.com/2015/08/03/the-summer-widowers/>

Sonraki yıl Irene'in babasının itirazlarına rağmen evlenmişlerdir. Bu yıllarda Vernon kendisini bir komedi dansçısı olarak kanıtlamıştı. Sarhoşluğunu gizlemeye çalışan kibar beyefendi rolü ile özdeşleşmişti. The Hen-Pecks isimli müzikal oyunda aldığı rol Vernon için asıl çıkış yaptığı rol olarak kabul edilmektedir.

2.4.2 Çiftin Caz Dansı ile Girdikleri Etkileşim

The Hen-Pecks'ten sonra çift, Paris'e iki perdeden oluşan bir tiyatro oyunu için gitmişlerdir. Oyun büyük bir başarısızlık ile sonuçlanmıştır. Sadece ikinci perdedeki dansları çok büyük beğeni toplamıştır. Bunun üzerine sadece dans edecekleri işler teklif edilmeye başlanmış, en sonunda Alexanders Ragtime Band eşliğinde son derece enerjik ve Amerikanvari bir dans koreografisi yaparak başarılı olmuşlardır. Bu gösteri büyük bir ilgi görmüş ve ses getirmiştir. Böylece birden kendilerini dans yıldızları olarak bulmuşlardır. Irene kendilerinin ihtiyaç nedeni ile dansçı olduklarını söylemiştir. Daha sonra Cafe De Paris'te dans gösterileri yapmaya başlamışlardır.

Şekil 2.41: Cafe de Paris-1913



Kaynak: <https://restaurant-ingthroughhistory.com/tag/louis-martin/>

Burada, Amerika'da yeni moda olan Turkey Trot ve Grizzly Bear gibi Ragtime danslarını sahnelemişlerdir. Kısa zamanda Paris sosyetesinde çok rağbet görmeye başlamışlar ve bu durum; Amerika'ya 1912 yılındaki iddialı dönüşlerinin zeminini hazırlamıştır. Böylece Times Meydanındaki önemli restoranlardan birisi olan Cafe de L'Opera'da hemen çalışmaya başlamışlar, tam bu tarihlerde de Castle Walk dansını yaratmışlardır.

2.4.3 Caz Müziğe Olan Etkileri ve James Reese Europe Society Orkestrası ile olan İlişkileri

Çift hem saygın aileleri hem de işlerinde elde ettikleri başarı ve popülerlik sayesinde toplum tarafından rol model olarak görülmekteydi. Aynı dönemde caz müzik, içki yasaklarından ötürü yer altı mekânlarına taşınmıştı. Bu mekânlarda icra edilen müzik ve dans, yazılı basın da yaptığı haberler sayesinde toplumun ahlak yapısını çökertmek ile itham ediliyordu. (Şekil 2.42)

Şekil 2.42: Jitterbug Dansı



Kaynak: <https://historyprintshop.ecrater.com/p/7206071/jitterbug-dance-juke-joint-photo>

Tam da bu esnada örnek ve saygın Castle çiftinin kendilerine eşlik etmesi için tamamen siyahi caz müzisyenlerinden kurulu 'James Reese Europe's Society Orchestra'yı seçmesi; caz müziği hakkındaki bu sert algının yumuşamasına yardımcı olmuştur. (Şekil 2.43)

Şekil 2.43: James Reese Europe's Orchestra



Kaynak: <http://www.ragpiano.com/comps/jreurope.shtml>

Orkestra üyeleri; Edgar Campbell (klarnet), Tracy Cooper (keman), James Reese Europe (lider), Buddy Gilmore (davul), Ford Dabney (piyano), Walker Scott (keman), Cricket Smith (kornet), George Smith (keman), Leonard Smith (piyano)'dan oluşmaktadır. Grup 1913-1914 yılları arasında Victor Talking Machine Company için kaydettikleri sekiz albümleri ile 1910'ların ragtime müziğinin en güzel örneklerinden bazılarını vermiştir.

Orkestra Avrupa'nın en iyi müzisyenleri ile birlikte Vernon ve Irene Castle için çalışmalar yapmıştır. Castle çifti orkestrayı en iyi çalıştığı orkestra olarak tanımlamıştır ve 1913 yılının sonlarına kadar kiralamıştır. Grubun sezgisel gücü çok güçlüydü ve dansçılarla uyumu çok yüksekti. Irene Castle'ın sonradan ifade ettiğine göre, dans için harcadığı enerjiyi unutturabilen tek gruptu.²⁵ Dabney ve Europe, The Castle Half And Half'ı yazmıştır. 3/4+2/4 ve 5/4 zamanlı yazılan eserler dünyada popüler olmadan 40 yıl önce yapılmıştır. Bunların hepsi 1914'te iki aylık bir süre içinde yayımlanmıştır. Bu dönemden sonra Europe gruptaki bazı kişilerle yaşadığı sorunlardan dolayı ayrılmıştır ve Dabney çok daha fazla sorumluluk almıştır. (Şekil 2.44)

Şekil 2.44: Ford Thompson Dabney

(1883-1958)



Kaynak: <https://www.discogs.com/artist/794475-Ford-Dabney>

²⁵ <http://www.ragpiano.com/comps/jreurope.shtml>

2.4.4 Değerlendirme

Vernon ve Irene Castle Çifti yaşadıkları dönem içerisinde büyük bir üne kavuşmuşlar ve pek çok kişiye ilham kaynağı olmuşlardır. Özellikle Irene Castle'ın moda ikonu olması ve Vernon Castle ile yaptığı salon danslarının dönemine göre çok yüksek kalitede olması ve caz dans türlerine yeni bir soluk getirdiği anlaşılmaktadır. Bu ünleri ve etkilerinin caz müziğinin yayılmasında ve caza karşı oluşan olumsuz algının kırılmasında önemli rol oynadığı görülmektedir.

Çift aynı zamanda dansları için orkestra tercihinde, siyahi müzisyenlerden oluşan James Reese Europe Society Orkestrası'nı tercih ederek tepkilere neden olmuştur. Çiftin bu tercihleri ve bu tercih konusunda kararlılıkları siyahi ve beyaz toplumlar tarafından tepki görmüştür. Fakat Vernon ve Irene Castle çifti bu kararlarını değiştirmeyerek bu şekilde ilerlemişlerdir. Bu tercih sonucunda insanların siyahi orkestralara ve caz müziğe olan bakışlarındaki sertlik kırılmış ve caz müzik algısı değişmeye başlamıştır. Bu açıdan yarattıkları ve başlattıkları süreç önemli ve baştan sonra detaylıca araştırılması gereken bir süreçtir. Bu bölümde çiftin hayat hikâyeleri, dans kariyerleri, caz dansı ile girmiş oldukları etkileşim, James Reese Europe Society Orkestrası ve caz müzik üzerindeki etkileri incelenmiştir. Devamla, caza olan anılan etkinin boyutu, katmanları ve şiddetinin bilinmesi ve detaylıca araştırılarak ortaya konulması ihtiyacının bulunduğu görülmektedir.

2.5 CAZ MÜZİĞİN VE DANSIN YAYILMASINDA SES TEKNOLOJİLERİNİN ETKİSİ

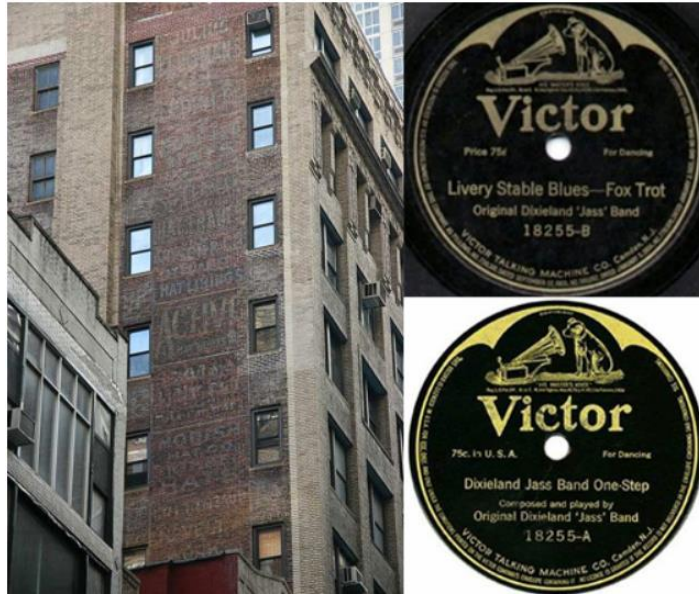
2.5.1 Genel Bakış

Ses teknolojilerindeki gelişmeler, özellikle 19. Yüzyılın sonlarından 20. Yüzyılın ilk çeyreğine kadar büyük aşama kaydetmiş, bu alanda geliştirilen çarpıcı yenilikler sesin “tespit edilebilir” kılınmasıyla müziğin “soyutluk” ve “maddesizlik” kavramları üzerine kurula gelen tanımını köklü bir biçimde değiştirmiştir. Ses kayıt teknolojilerinin tarihiyle ilgili birçok nitelikli kaynak vardır ve hemen hemen benzer noktalara değinilen bu kaynaklarda Graham Bell, Berliner gibi kurucu isimler; fonograf, gramofon—taş plaktan vinile uzanan; ardından manyetik ortama evrilen kayıt teknolojileri, genellikle aynı dizgeler üzerinden zikredilmektedir. Çalışmanın odağında yer alan kültürel

dönüşüme paralel işleyen bu süreç, harç-ı alem bilgilerin tekrarlanmasıyla elden geldiğince kaçınılarak, sadece dönemin caz dansı pratiklerine yansıyan uzantılarıyla özetlenecek, müzik teknolojisinin ilgili sürece etkilerine elden geldiğince yalın ve duru bir biçimde işaret edilmeye çalışılacaktır.

Caz müziğin ortaya çıkması ve yayılması yaklaşık olarak dünyanın teknoloji ve kültür açısından önemli bir dönemde olduğu zamana denk gelmiştir. Keza, yukarıda da belirtildiği gibi, ses kayıt teknolojilerinin gelişmesi dünyada ilk kez cazın gelişmekte olduğu döneme denk gelmiştir. Bunun doğal bir uzantısı olarak, müzik endüstrisinin; müzik kayıt, yapım ve dağıtım şirketlerinin gelişmesi de cazın gelişmesi ile beraber olmuştur. Diğer perspektiften bakıldığında cazın bu kadar güçlü bir biçimde yayılmasının en önemli sebeplerinden birinin de kayıt teknolojilerine böylesi koşut olduğu şeklinde düşünülebilir²⁶. Tarihte bilinen ilk caz plağı Original Dixieland Jass Band adlı grubun geçtiğimiz yıllarda (2017) cazın 100. Yılı'nın kutlanmasına milat seçilmiş kayıttır. Bu kaydın yapıldığı bina hâlâ bulunmaktadır.²⁷

Şekil 2.45: Original Dixieland Jass Band'a ait ilk plağın göbeği ve kaydın gerçekleştirdiği yapım şirketinin binası



Kaynak: https://www.cazkolik.com/PopulerGundem1/104396/Caz_tarihinin_kaydedilen_ilk_plagi?.html

²⁶ <https://www.hazalpapuccular.com/1920lerde-avrupa-ve-jazz/>

²⁷ https://www.cazkolik.com/PopulerGundem1/104396/Caz_tarihinin_kaydedilen_ilk_plagi?.html

2.5.2 Caz kayıtlarının başlama ve gelişme dönemleri

Hareketli müzikal stiller zaman içinde kademeli olarak değişmiştir ve 1917'e gelindiğinde, daha önceleri bir tür salon müziği olarak algılanan Ragtime artık bir caz türü olarak değerlendirilmeye başlamıştır. Böylelikle, yukarıda da vurgulandığı gibi, aynı yıl, caz olarak etiketlenen ilk kayıtlar ABD'deki mağazalara girmeye başlamıştır. Caz olarak tanınacak olan bu yeni müzik, New Orleans ve Güney'in diğer bölgelerinde yıllarca müzisyenler tarafından yönetilen gruplar tarafından—genellikle adı konulmaksızın—çalınmıştır.²⁸

Creole Grubu, New Orleans'tan bu tür müzik türlerini Güney'in dışında çalan ilk grup olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde kendini caz grubu olarak faturalandıran orkestralar da mevcut olmuştur. Ancak bu orkestralar 1917'ye kadar kaydedilmemiş ve bazıları hiçbir kayıt gerçekleştirilmeden dönemlerini kapatmıştır. Cazın standart tarihinde genellikle ilk olan Dixie Jass Band One Step ve Livery Stable Blues caz kaydı göz önünde bulundurulmaktadır. Bu kayıtlar büyük bir başarı olarak kabul edilmiş ve yıllar içinde dünyayı ele geçiren caz kültürünü ateşleyen kıvılcım olarak kabul edilmiştir. Borbee'nin "Jass" Orkestrası, 14 Şubat 1917'de It's A Long, Long Time ve Just The Kind Of Girl You'd Love To Make Your Wife adlı iki şarkı kaydetmiştir. Kaydın önce Borbee'nin Tango Orkestrası adı altında yayınlanması düşünülmüş, ancak grubun adı, Orijinal Dixieland Jass Grubu ve New York'taki caz çılgınlığının başarısından yararlanmak için "Tango" dan "Jass" a değiştirilmiştir. Orkestra Ağustos ayında stüdyoya geri dönmüş ve Paddle-Addle ve The Ragtime Volunteers are Against to War olmak üzere iki şarkı daha kaydetmiştir. Bunlar aynı zamanda o döneme ait standart dans kayıtları olarak bilinmektedir.²⁹

1919 yılında Castle Çifti ile yakından ilişkisi bulunan Ford Dabney'in, Fields ile üç kayıt gerçekleştirdiği bilinmektedir. Bu durum, hızla yayılan ve canlı müzik olmadan da dinlenebilir hale gelmekte olan caz müziğinin de Castle çiftinin popülaritesinde etken olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ford Dabney, 1917'de caz olarak kabul edilebilecek şarkıları kaydeden bir Afrikalı-Amerikalı grup lideri olarak bilinmektedir. Dabney's Band ilk kayıtlarını 1917 Ağustos'unda yapmıştır. Bu kayıtların yapıldığı sırada

²⁸ <http://www.redhotjazz.com/jazz1917.html>

²⁹ <http://www.redhotjazz.com/jazz1917.html>

Dabney's Band, New Amsterdam Tiyatrosu'nun üst katlarındaki New Amsterdam Roof'ta (214 W. 42. Cadde, Broadway) New York'ta yapılmıştır. Kaldı ki, Dabney ilerleyen yıllarda pek çok kayıt yapmıştır.

Irving Kaufman da üretken bir kayıt ve vaudeville sanatçısı olarak bilinmektedir. Kariyeri boyunca pek çok erken dönem caz ve dans grubu kaydında yer almış, vokal koroları birkaç plak şirketi tarafından tedarik edilmiştir. 1917'de Irving, Berlin'in yeni şarkısı Mr. Jazz Himself'ini kaydetmiştir.

Charles Prince'in topluluğu da, gene 1917'de "Jass" veya "Jas" yerine "Jazz" kelimesini içeren birkaç şarkı kaydetmiştir. İlk şarkı 16 Nisan'da kaydedilmiş ve Jazz One-Step adı verilen "Hong Kong" adlı albüm olmuştur. WC Handy'nin Memphis Orkestrası, 1917 Eylül'ünde, ilk Dixieland 'Jass' Grubunun o güne dek en büyük başarısı sayılabilecek bir iş gerçekleştirmiştir: Columbia için Livery Stable Blues'u da içeren tam on şarkı kaydetmişlerdir.

1917'de, şarkı adı veya grup adına "Jazz" kelimesinin bir türünü içeren şarkıları kaydeden diğer gruplar, isimsiz stüdyo gruplarıdır. Memphis Pickaninny Band, bazı Jazz Blues'ları kaydetmiştir. Emerson Military Band, two-step Hong Kong "Jazz" One-Step ve Yah De Dah (A "Jazz Fox Trot") versiyonunu kaydetmiştir. Daha geniş bir çalgı topluluğu olarak Emerson Symphony Orchestra, Hawaii Butterfly "Jazz" Foxtrot'u kaydetmiştir.³⁰

Günümüzde kimin ilk neyi yaptığını ve cazın ne olduğu sorusu genellikle bir tartışma konusudur. 1917'de caz olarak etiketlenen şarkılar ve caz olarak bilinen müzik tarzı günümüzdeki caz müzik kavramından doğal olarak farklıdır. Dönemin ses teknolojileri ve yapılan ilk kayıtlar incelendiğinde caz müziğin dönemin en popüler müzik türü olduğu ve ses kayıt teknolojilerindeki gelişmenin cazın yayılımına etkisi olduğu görülmektedir. 1916 ve 1917 yıllarında yapılan kayıtların genellikle caz müzik üzerine oldukları ve benzer şirketler tarafından piyasaya sürüldükleri görülmektedir. (Tablo 2.2.)

³⁰ <http://www.redhotjazz.com/jazz1917.html>

Tablo 2.2: 1916 ve 1917 yılında yapılmış bilinen caz kayıtları ³¹

ALBÜM ADI	SANATÇI	TARİH	KAYIT ŞİRKETİ
That Funny Jas Band From Dixieland	Collins and Harlan	12.1.1916	Edison 50423
Ephraham's Jazzbo Band (James Brockman)	Arthur Collins	1.01.1917	Emerson 7140
That Funny Jas Band From Dixieland	Collins and Harlan	1.12.1917	Victor 18235-B
It's A Long, Long Time (Josephine Vail)	Borbee's "Jass" Orchestra	2-14-1917	ColumbiaA2233
Just The Kind Of Girl You'd Love To Make Your Wife	Borbee's "Jass" Orchestra	2-14-1917	ColumbiaA2233
Ephraham's Jazbo Band (James Brockman / Smith)	George H. O'Connor	2.10.1917	ColumbiaA2211
Everybody Loves a Jazz Band (Leon Flatow)	Arthur Fields	1.03.1917	ColumbiaA2211
Keep Jazzin' It, Ras	Arthur Collins	1.03.1917	Emerson 7385
Dixieland Jass Band One-Step Introducing	Original Dixieland 'Jass' Band	2-26-1917	Victor 18255-A
Livery Stable Blues	Original Dixieland 'Jass' Band	2-26-1917	Victor 18255-B
Everybody Loves a 'Jass' Band (Leon Flatow)	Arthur Fields	3-15-1917	Edison 50439
A Bag Of Rags (W.R. McKanlass)	W. Sweatman & His Jass Band	1.04.1917	Pathe 20167
Boogie Rag (Wilbur Sweatman)	W. Sweatman & His Jass Band	1.04.1917	Pathe 20147
Dance&Grow Thin (Irving Berlin/George W. Meyer)	W. Sweatman & His Jass Band	1.04.1917	Pathe 20147
Dancing An American Rag (Bob Ward)	W. Sweatman & His Jass Band	1.04.1917	Pathe 20145 B
I Wonder Why From "Love O' Mike" (Jerome Kern)	W. Sweatman & His Jass Band	1.04.1917	Pathe
Joe Turner Blues (W.C. Handy)	W. Sweatman & His Jass Band	1.04.1917	Pathe 20167
Ephraham's Jazbo Band (James Brockman)	Arthur Collins	1.04.1917	Emerson 5176
Hong Kong (A "Jazz One-Step")	Prince's Band	4.06.1917	Columbia
Hong Kong	Emerson	1.05.1917	Emerson 7204
"Jazz" One-Step (Hans Holstein/Alma M. Sanders)	Military Band	1.05.1917	Emerson 7204
Hawaiian Butterfly	Emerson	1.05.1917	Emerson 7204
"Jazz" Foxtrot (Billy Baskette / Joseph Santly)	Symphony Orchestra	1.05.1917	Emerson 7204
Smiles And Chuckles (In One-Step Tempo)	Six Brown Brothers	5.09.1917	Victor 18365-A
Canary Cottage (Earl Carroll)	Frisco Jass Band	5.10.1917	Edison 50440
Johnson's "Jass" Blues (Arnold Johnson)	Frisco Jass Band	5.10.1917	Edison 50470
Everybody's Jazzin' It (Lew Hays)	Prince's Band	5.11.1917	ColumbiaA2286
Everybody's Jazzing It (Will J. Hart / Lew Hays)	Collins And Harlan	5-22-1917	Victor 18303-B
Darktown Strutters Ball (Shelton Brooks)	Original Dixieland Jass Band	5-31-1917	ColumbiaA2297
Indiana (James F. Hanley)	Original Dixieland Jass Band	5-31-1917	ColumbiaA2297
Night-Time In Little Italy	Frisco Jass Band	6.04.1917	Edison 50515
Pozzo (Vincent Rose)	Frisco Jass Band	6.04.1917	Edison 50464
Slippery Hank (F.H. Losey)	Earl Fuller's Famous Jazz Band	6.04.1917	Victor 18321-A
Yah-De-Dah (Mel B. Kaufman)	Earl Fuller's Famous Jazz Band	6.04.1917	Victor 18321-A
Everybody's Jazzin' It	Prince's Band	6.09.1917	ColumbiaA2347
Some Jazz Blues (M.L. Lake)	Memphis Pickaninny Band	1.06.1917	Pathe Freres
New Orleans Jazz (Richardson)	Prince's Band	6-22-1917	ColumbiaA5983
Mr. Jazz Himself (Irving Berlin)	Irving Kaufman	1.07.1917	ColumbiaA2460
Lily Of The Valley Jazz One-Step	Prince's Band	7.11.1917	ColumbiaA2327
When I Hear That Jazz Band Play	Marion Harris	7-18-1917	Victor 18398-B

³¹ <http://www.redhotjazz.com/jazz1917.html>

Yah-De-Dah (Mel. B. Kaufman)	Frisco Jass Band	7-26-1917	Edison 51081
The Jass One-Step (Hans Holstein/Alma Sanders)	Jaudas' Society Orchestra	1.08.1917	Edison Blue
All I Need Is Just A Girl Like You	Frisco Jass Band	8.02.1917	Edison 51081
Cute Little Wigglin Dance	Frisco Jass Band	8.02.1917	Blue Amberol
That's It (H. Creamer / Turner Layton)	Frisco Jass Band	8.02.1917	Edison 50950
Umbrellas To Mend (Mel B. Kaufman)	Frisco Jass Band	8.02.1917	Edison 50470
Mr. Jazz Himself (Irving Berlin)	Prince's Band	8-18-1917	ColumbiaA2370
Beale Street Blues (W.C. Handy)	Earl Fuller's Famous Jazz Band	8-13-1917	Victor 18369-B
Old Grey Mare (arranged by Frank Panella)	Earl Fuller's Famous Jazz Band	8-13-1917	Victor 18369-A
Barnyard Blues (Original Dixieland Jazz Band)	Original Dixieland Jazz Band	8.07.1917	AeolianVocalon
Tiger Rag (Nick LaRocca)	Original Dixieland Jazz Band	8.07.1917	AeolianVocalon
Paddle-Addle (Ted Snyder)	Borbee's Jass Orchestra	8.07.1917	ColumbiaA2363
The Ragtime Volunteers Are Off To War	Borbee's Jass Orchestra	8-17-1917	ColumbiaA2363
Jazzing Around (Earl Fuller)	Morse and Frankel	1.06.1917	Pathe Freres
At The Jass Band Ball (Larry Shields /Nick LaRocca)	Original Dixieland Jazz Band	9.03.1917	AeolianVocalon
Coon Band Contest (Arthur Pryor)	Earl Fuller's Famous Jazz Band	9.10.1917	Victor 18394-B
Li'l Liza Jane	Earl Fuller's Famous Jazz Band	9.10.1917	Victor 18394-A
Livery Stable Blues (Yellow Nuñez / Ray Lopez)	Handy's Orchestra of Memphis	9-25-1917	ColumbiaA2419
Happy Sammies (Leo Deval)	Yerkes Jazarimba Orchestra	9-21-1917	ColumbiaA2482
That's It (Henry Creamer / J. Turner Layton)	Yerkes Jazarimba Orchestra	9-21-1917	ColumbiaA2482
That "Jazz" Dance	Handy's Orchestra of Memphis	9-22-1917	ColumbiaA2419
Spanish Beauties (Lopez)	Yerkes Jazarimba Orchestra	1.09.1917	Gennett 10020
A Bunch Of Roses	Yerkes Jazarimba Orchestra	1.09.1917	Gennett 10020
Over There (George M. Cohan)	Yerkes Jazarimba Orchestra	1.09.1917	Gennett 7613
Spanish Beauties (Lopez)	Yerkes Jazarimba Orchestra	1.09.1917	Gennett 10020
Get A Jazz Band To Jazz The Yankee Doodle Tune	Arthur Collins	1.10.1917	Emerson 7222
The Jazz Dance (W. Benton Overstreet)	Blake's Jazzzone Orchestra	1.11.1917	Pathe Freres
The Jass - "Lazy Blues" (Ted Eastwood)	Dabney's Band	1.11.1917	AeolianVocalin
Yah De Dah (A "Jazz Fox Trot") (Mel Kaufman)	Emerson Military Band	1.11.1917	Emerson 7295
Yah De Dah(A "Jazz Fox Trot")	Emerson Military Band	1.11.1917	Emerson 902
That Funny Jazz Band From Dixieland	Authur Collins	1.11.1917	Cresent c10044
Alexander's Got A Jazz Band Now	Gene Greene	11.9.1917	ColumbiaA2472
Cleopatra Had A Jazz Band (Jack Coogan)	Sam Ash	11.9.1917	ColumbiaA2472
Look At 'Em Doing It Now (Larry Shields)	Original Dixieland Jazz Band	11.21.1917	AeolianVocalin
Oriental Jazz (Dinwitty)	Original Dixieland Jazz Band	11.24.1917	AeolianVocalin
Reisenweber Rag (Original Dixieland Jazz Band)	Original Dixieland Jazz Band	11.24.1917	AeolianVocalin
Cleopatra Had A Jazz Band	Prince's Band	12.15.1917	ColumbiaA6017
Wild Jazz Knight - Jass One Step (Louis Reinhard)	Prince's Band	31.03.1905	Little Wonder

Kayıt teknolojilerinin ortaya çıkması ve hızla gelişmeye başlamasıyla birlikte yani 1920'li yıllara gelindiğinde artık caz müziğin iyice kök salmış ve hızla ilerler hale gelmiştir. New York, Chicago, Kansas City ve diğer sanayi şehirlerinde caz müziğin erken gelişmesinin ardından New York zirve yaparak caz müzikte tartışmalı da olsa

dünyanın başkenti olmuştur. İlk zamanlarda Black Swan Records, ARC Records, Gennett, Okeh, Paramount gibi şirketler ülke çapında pek çok caz ve blues kaydı yapmıştır.

Louis Armstrong, King Oliver'ın *Creole Jazz Band*'i ile birlikte çalmak için 1922 Ağustos'unun başlarında Chicago'ya gelmiştir ve ertesi yıl Nisan'da Gennett'in Starr Piano Fabrikasında stüdyosuna girerek tarihe geçecek olan 28 plak yüzünü kaydetmiştir. Bunlar sadece Louis Armstrong'un ilk kayıtları değil, aynı zamanda Chicago'daki Lincoln Gardens'taki kalabalıkları her gece eğlendiren bir tür müzik çalan, siyah bir grubun ilk gerçek caz kayıtları olarak bilinmektedir. Louis Armstrong 1921 ve 1925 yıllarında pek çok kayıt yapmaya devam etmiştir. (Şekil 2.46)

Şekil 2.46: Louis Armstrong'un 1920 yıllarında Hot Five ile kayıt yapmaktadır.



Kaynak: <https://www.udiscovermusic.com/in-depth-features/the-history-of-recorded-jazz/>

Hem caz hem de blues, güney eyaletlerinde yaşayan insanların çoğunluğu ve kuzeydeki sanayi kentlerinde iş arayanlar için dönemin pop müziği olarak ifade edilmektedir. Kendine özgü bir tarzı olan cazın kralı lakaplı Paul Whitemano dönemde büyük bir gruba liderlik etmektedir. Bu dönemden sonra 20 yıl boyunca büyük ürünler çıkartmıştır. Özellikle 1920 ve 1932 yılları arasında 100'e yakın kayıt yaparak piyasaya sürmüştür. Bu dönem caz müzikte büyük bir ilerleme ve yayılmanın esas ivmelenme kısmı olarak bilinmektedir.

Gruplar, şarkıcılar, komedyenler, hokkabazlar ve akrobatlar içeren sinema filmleri caz için yeni bir alan oluşturmuştur. En büyük orkestralar bu projelerde yer almıştır. Woody Herman, Artie Shaw ve Charlie Barnett gibi isimler hayranlarına ulaşmak ve talepleri karşılamak için kayıt yapanlar kervanına katılmışlardır.³²

1930'lu yılların ortasına kadar 51. Caddedeki, The Famous Door, The Three Deuces, The Hickory House gibi kulüpler swing yapmışlardır. Bu kulüplerde caz yapan Sidney Bechet, Art Hodes and Earl “Fatha” Hines gibi cazcılar yakın zamanda kayıt yapmaya başlamışlardır.

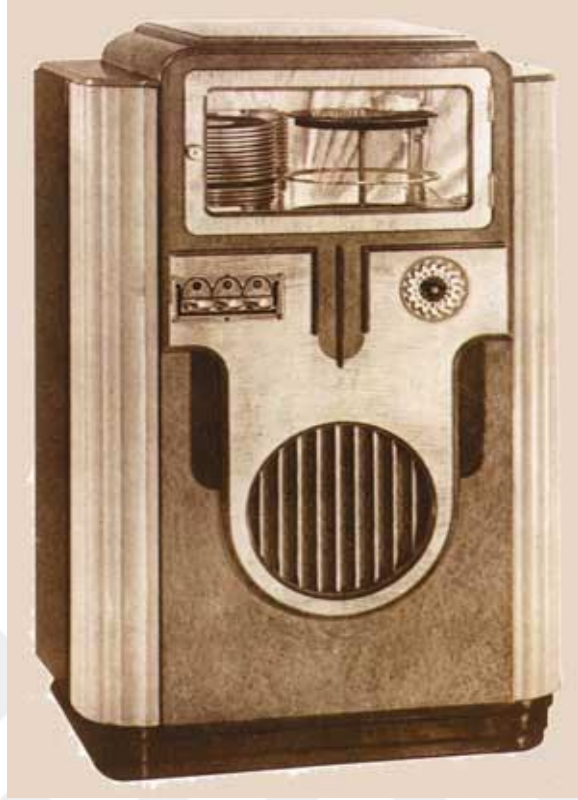
Büyük küçük kulüpler ve balo salonları için hatta tüm müzik endüstrisi için önemli olduğu gibi, kayıt şirketlerinin yanı sıra sanatçılar için de kayıtların yapılması ve satılması çok önemli olmuştur. Müzisyenler telif hakları ve kayıt ücretleri nedeni ile pek fazla motive olamıyorlardı; kayıt yapmak o dönemde daha kazançlı konserler sağlamak için bir sanatçının profilini yükseltmenin etkin bir yolu olarak görülmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrası yıllarında bu durumun aksine, rekor satışlar oluştuğunda ve daha varlıklı bir toplumun getirdiği baş döndürücü yüksekliğe ulaşıldığında müzik kutularında çalınabilecek kayıtlara odaklanılmıştır.³³

1933'ten sonra Amerika'da müzik kutuları hızla çoğalmaya başlamıştır. Barlar ve kokteyl salonları hemen her yerde hızla açılmıştır ve müziğe ihtiyaç duymuşlardır. 1935 Nisan'ında, NBC radyosu, notalar ve plak satışlarına göre şarkıları sıralayan *Your Hit Parade* adlı programı ilk kez yayınlamıştır. O dönemde, Billboard kayıt şirketin en çok satanlarını kapsayan yeni bir listesi yayınlanmıştır. Wurlitzer ve Rock-Ola gibi Jukebox üreticileri, talebe ayak uydurmakta zorlandılar ve 1938'in sonunda Amerika'da 200.000'den fazla müzik kutusu üretmişlerdir. (Şekil 2.47) Daha sonra kayıt işine çok büyük sermaye sahiplerinin el atmasıyla kayıt sektörü dev bir alana dönüşmeye başlamıştır.

³² <https://www.udiscovermusic.com/in-depth-features/the-history-of-recorded-jazz/>

³³ <https://www.udiscovermusic.com/in-depth-features/the-history-of-recorded-jazz/>

Şekil 2.47: Müzik Kutusu Örneği



Kaynak: <https://www.udiscovermusic.com/in-depth-features/the-history-of-recorded-jazz/>

2.5.3 Dans, Caz ve Kayıt Teknolojilerinin Birbirlerine Olan Etkilerinin Değerlendirilmesi

Dans, spontane olarak gösterileri yapılabilen ya da hazırlanabilen değil, prova, ön hazırlık, teknik gelişme ve kesintisiz antreman gerektiren aynı zamanda devamlılık ve süreklilik isteyen bir alan olduğundan dolayı bu alanlarda yeterli çalışma yapmak için imkan ve zaman önemli bir sorun olarak süregelmiştir. Kayıtlı materyal bulunmadan önce dans dersleri canlı müzik eşliğinde yapılmıştır. Bu durum öğrenci ve öğretmen dışında en az bir müzisyenin eşlikçi olarak hazır bulunması anlamına gelmektedir. Bu koşullarda toplum tabakalarından herkesin müzisyen kiralaması mümkün olmadığı için dans tekniğinin gelişmesi için kesintisiz tekrarlar ve düzenli provalar mümkün olmamıştır. Dans derslerinin organize edilmesi güçleşmiş ve de derslerin maliyetleri toplumun her sınıfının erişilebilirliğinden uzak kalmıştır. Kayıtlı materyal derslere eşlik etmeye başladığında hem organizasyonlar kolaylaşmış hem de ders maliyetlerinin düşmesi ile daha çok insan dans dersi almaya başlamıştır. Genişleyen imkanlar

nedeniyle daha çok insanın caz danslarına ilgi duymaya başladığı anlaşılmaktadır. Bu durum dansın popülerleşmesi açısından önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Döneme göre büyük ve en geçerli eğlence ve rekreasyon mekanizmalarından birisi olan balo ve dans geceleri, dönemin sosyal hayatının başat özelliklerinden birisi konumundadır. Balo ve dans geceleri kayıt teknolojilerinden önce canlı müzik eşliğinde yapılmak zorunda olan bir organizasyon durumunda bulunmaktadır. Orkestralar müzisyenlerin maliyetlerini çıkartabilmek için mümkün olduğunca çok katılımcıya sahip organizasyonlar düzenlemek hedefinde olmuşlardır. Büyük salonlarda düzenlenen dans gecesi ve baloları kayıtlı materyallerin üretilmesi ile ölçeksel olarak hareket kabiliyetine kavuşmuştur. Artık bir organizasyon için mecburen bir orkestraya ihtiyaç duyulmaması bu organizasyonların maliyetini düşürmüş bu sayede nicelik olarak daha fazla düzenlenebilir ve daha fazla insanı toplayabilir olmuştur. Daha çok kar eden işletme sahipleri daha fazla dans etkinliği yapmaya başlamış olup orkestraların fiziksel olarak yerini çok daha az yer kaplayan bir makineye bırakmış olması bu organizasyonların daha küçük mekanlarda da yapılabilmesine olanak sağlamıştır. Böylece caz dansları, prova ve sürekli çalışma iklimine ek olarak, her insan için sunulabilir, küçük organizasyonlarda yer bulabilir hale gelerek daha erişilebilir bir düzlemde daha rahat yayılmaya başlamıştır.

Caz dansçıların koreografi hazırlamak konusunda ihtiyaç duydukları yoğun çalışma saatleri ve düzenli eşlik ihtiyacı, müzik kayıt teknolojilerinin gelişmesiyle artık sağlanabilir duruma ulaşmıştır. Böylece artık koreograflar saatlerce ve günlerce çalışabilecek ortama sahip olmuşlardır. Bu gelişmenin bir sonucu olarak, popüler dans parçalarının kayıtlı olması dansçıların sadece bu parçaların trafiğine ve melodisine özel koreografiler hazırlamasına olanak sağlamış ve dansçılar bu koreografilerini dans organizasyonlarında sahnelemişlerdir. Böylece dans gösterilerinin kaliteleri artmaya başlamış bu durum domino etkisi yaratarak daha fazla insanı caz danslarına ve caz müziğine yöneltmiştir.

Caz müzik ve caz danslarının yayılmasında önemli bir etken de radyodur. Bütün caz gruplarının tanınırlığının ve bilinirliğinin artmasında radyonun çok önemli bir rolü mevcuttur. Radyolarda ana akım kanallarda New York, Chicago ve diğer büyük şehirlerdeki en iyi otellerden ve balo salonlarından geceleri canlı yayın yapılmıştır. Özellikle kayıt tekniklerinin OJJB tarafından elektrik çağını kucaklayıcı ve kabullenici bir yaklaşımla yapılması kayıtların dolayısıyla caz müzik ve danslarının çok daha popüler olmasını sağlamıştır.³⁴

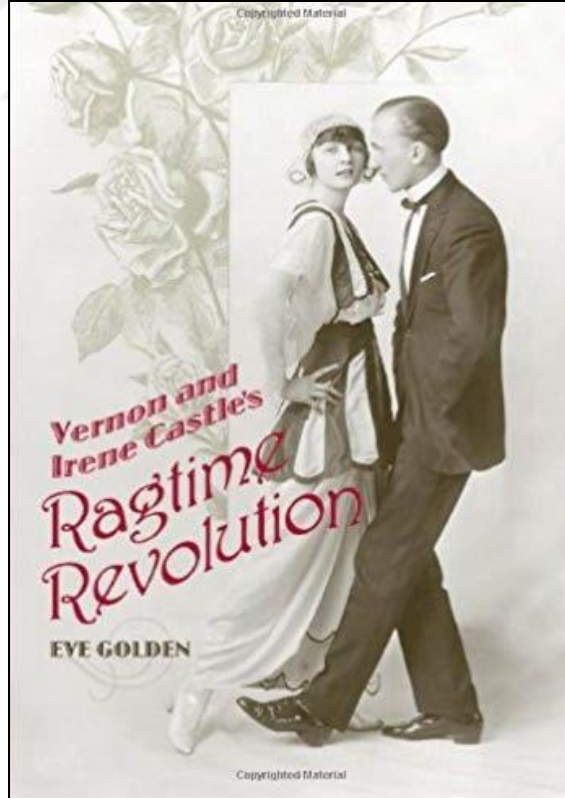
Kayıt teknolojilerinin yüksek bir ivme gösterdiği 1915 ve 1940 yılları arasında müzik sanayii piyasanın dinamikleriyle gelişmeye devam ederek bu süreçten büyük bir ekonomik sektör olarak çıkmıştır. Müzik, özellikle de kaydedilmiş materyal, eğlence sektörünün ticarî lokomotifini olarak cazın ve caz danslarının yayılım ağı ve hızını değiştirmeye başlamış ve müzik mekâna bağımlı olmaktan sıyrılmıştır. Bu değişimler caz müziğin toplum tabakalarındaki erişim olanaklarını arttırmıştır. Artık dans için canlı müziğe ihtiyaç duyulmaması eğitim, gösteri ve bireysel ilgi alanlarının sıçrama yapmasına neden olmuştur. Caz ve dansın birbirini tetikleme sürecinde ses teknolojilerinin ayrı ayrı caz ve dansı güçlendirgi gibi iki alan arasındaki etkileşimi de güçlü kıldığı anlaşılmaktadır. Bu etkileşimin daha derinlemesine araştırmalarla irdelenmesi her iki alan için de nice bulguyu ortaya çıkarma potansiyeli taşıdığından önemli bir çalışma alanı olmayı hak etmektedir.

³⁴ <https://www.udiscovermusic.com/in-depth-features/the-history-of-recorded-jazz/>

3. METODOLOJİ

Dansın caz müziği algısı üzerindeki etkisi araştırılırken, tarihsel perspektifte yaşanan dönüşümler, evreler ve temel referanslar arasında Castle Çifti'nin öznel konumu incelenmiştir. Bu inceleme ve araştırmada faydalanan yöntem Niteliksel Yöntemler olarak belirlenmiş olup, etnografik çalışmalar, bibliyografik çalışmalar ve derlemelerden yararlanılmıştır. Kullanılan veriler ve araştırmalar, çiftin hayatının incelenmesi aşamasında daha önce yapılmış olan internet siteleri, gazete haberleri ve köşe yazıları kapsamında araştırılmıştır. Çalışmada geçmişe yönelik veriler toplanırken özellikle temel kaynak olarak **Eve Golden** tarafından **2007** yılında yazılmış olan “*Vernon and Irene Castle’s Ragtime Revolution-The University Press of Kentucky*” adlı eser belirlenmiştir. Anılan eser Castle Çifti hakkında yazılan en kapsamlı ve en fazla verinin olduğu eserdir. (Şekil 3.1)

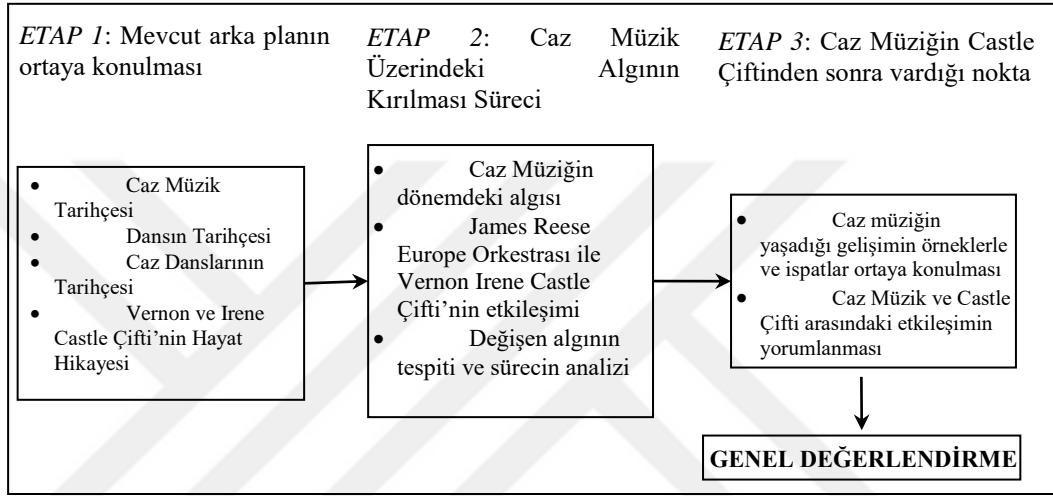
Şekil 3.1: Vernon and Irene Castle’s Ragtime Revolution-The University Press of Kentucky



Kaynak: <https://www.amazon.com/Vernon-Irene-Castles-Ragtime-Revolution-ebook/dp/B003COZ4P2>

Dansın caz müziği algısı üzerindeki etkisi bağlamında, tarihsel perspektifte yaşanan dönüşümler, evreler ve temel referanslar arasında Castle Çifti'nin öznel konumunun değerlendirilmesinde 3 aşamadan oluşan bir metot geliştirilmiştir. Üretilen metot ile birlikte çiftin hayatı, geliştirdikleri teknikler ve kendi popülariteleri ile caz müziğin benimsenmesine yaptıkları katkılar analiz edilmiştir. Anılan metodun akış şeması oluşturulmuştur (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Akış Şeması



Etap 1'de, caz müziğin doğuşu, sosyo-ekonomik süreçlerden ve mekânsal değişimlerden etkilenmesi incelenmiştir. Daha sonra bu süreçlerden doğan caz müzik türleri ve tarzları araştırılmıştır. Dansın tarihçesi ve temel caz türleri incelendikten sonra caz danslarının tarihçesine girilerek caz müzik ile yüksek etkileşime giren caz dansları incelenmiştir. Daha sonra Vernon ve Irene Castle Çiftinin hayat hikâyesi incelenmiştir.

Etap 2'de, ilk olarak caz müziğin 1900'lü yılların balındaki algısı araştırılarak dönemin özellikleri bağlamında konumu incelenmiştir. Daha sonra James Reese Europe Orkestra'sının Castle Çifti ile olan ilişkisi incelenmiştir. Bu ilişki sonucunda ve Castle Çiftinin ünleri ile birlikte caz müzik algısının toplum kesimlerinde nasıl değişimlere ve kırılmalara uğradığı araştırılmıştır.

Etap 3'te, Caz müziğin yaşadığı değişimin ve gerçekleştiği iddia edilen gelişmelerin ispatlar ve örneklerle desteklenerek yaşadığı gelişimin özetlenmesi yapılmıştır. Gerçekleşen dönüşümün ve ilerlemenin yorumlanması ve irdelenmesi yapılmıştır.

4. ANALİZ VE BULGULAR

Caz, tarih boyunca, dans ile etkileşime girdikçe popüler olmuştur. Swing dönemi gibi dönemlerde caz müzik dansın ihtiyaçlarına cevap verebildiği ölçüde popüler olmuş, ama caz danstan uzaklaştıkça genel popülaritesini yitirmiş ve Be-bop dönemi ile birlikte farklı bir alanda ilerlemeye başlamıştır. Bu durumun pek çok örnekleri mevcuttur.

Castle Çiftinin durumu ve tarihteki önemli momentler ve olaylar caz müzikteki dönüşümü ve değişimi ortaya koymaktadır. Bu bölümde Castle Çiftinin cazı nasıl etkilediği ile ilgili örnekler ve olaylar ortaya konularak ispatlanmıştır. Değişen algı üzerinden tarihsel bir perspektifte inceleme yapılmıştır.

1910'lu yıllarda otellerde ve benzeri tesislerde dans edilmesine ve bununla ilişkili etkinliklere izin verilmemekteydi. Bu nedenle ünlü restoranlar belli bir saatten sonra dans salonlarına dönüşmekteydi. Castle çiftinin yaşadığı dönemdeki bu tutuculuk, yasalar ve toplumsal yapı caza bakış ve dansa bakış hakkında genel bir fikir ortaya koymaktadır. Buna göre dansın tanınması ve yayılması zor, zahmetli ve güç bir durumdu. Bu toplumsal bariyerlerin yıkılması, cazın da yayılmasını, tanınmasını ve sevilmesini sağlamıştır.

Bu restoranların müşterileri için çeşitli tehlikeler mevcuttu. Bu tesislerde kumar oynandığı için zaman zaman tutuklamalar yapılmaktaydı ama 46. Cadde ve Madison Bulvarı'ndaki Castle House güvenli, moda ve sosyete için uygun ortamı ile dansa gitmek isteyenler için bir mıknatıs görevi görmüştür. Gündüzleri insanların çocuklarını getirebilecekleri nezih bir dans okulu olarak kullanılmıştır. Anılan mekânda yani Castle House'ta James Reese ve orkestrası çalmıştır.

Bu durum son derece sıra dışıydı çünkü anılan bu orkestranın neredeyse tamamı siyahi müzisyenlerdi ve caz müzik yapıyorlardı. Döneme göre siyahi müzisyenlerden kurulu bir caz orkestrası ve dans salonunun varlığı ve bu derece popüler olması dikkat çekicidir. Bu durumda insanların sevgisinin ve ilgisinin çiftin caz müzik ve siyahi müzisyenlerle olan ilişkilerinin örnek alınmasını sağladığı görülmektedir. İdol alınan karakterlerin ilişkilerinin ve kişisel özelliklerinin örnek alınması caz müzik ve siyahi müzisyenlere karşı olan bakışları yumuşatmıştır.

Vernon ve Irene Castle çifti ragtime tarzının sembolü olmuşlar ve daha sonra yarattıkları bu rüzgâr ile birlikte New York ve diğer metropollerde kabarelerin ve gece kulüplerinin kalıcı bir biçimde yayılmasını sağlamışlardır. (Ragtime Revolution, 2007:1-3) Kendilerinden sonra gelen dönemin yıldızları olan Fred Aster ve Ginger Rogers ikilisi çiftin bu dönemlerini anlatan “The story of Vernon and Irene Castle” filmini çekmişlerdir. (Şekil 3.3.) Irene Castle dönemde rahat dans edebilmek için saçlarını kısa kestirerek bir moda akım başlatmıştır. Bu saç kesimin adına Castle Bob denilmiştir. Daha sonra saçları dağılmasın diye bir saç bandı kullanmaya başlamıştır. Aynı şekilde saç bandı da moda olmuş ve adı Castle Band olarak kalmıştır. Bu durum halk üzerindeki etkilerinin ve imajlarının gücünü ortaya koymaktadır.

1914 yılının bahar aylarında menajerlerinin önerisiyle, kendi klupleri olan Castle House’da arkadaşlarından oluşan ufak bir topluluğun eşlik ettiği bir dans gösterisi ve söyleşiler içeren, “Mr. And Mrs. Castle Before the Camera” isimli bir kısa film çekmişlerdir. Bu film çok büyük sükse yaparak 1 hafta 35.000 dolar gelir getirmiş ve hala sinemalarda oynarken kendilerine bir kitap teklifi gelmesini sağlamıştır.

1914 yılında “The Evening with the Castles” ismiyle bilinen ve bütün Amerika’yı dolaştıkları bir dans turnesine çıkmışlardır. Bu turnede, siyahi bir caz orkestrası olan James Reese Europe ile çalışmışlar ve gösteri yapacakları mekanlar önceden orkestra ve müzik hakkında bilgilendirilmiş, sorun çıkartan mekanlara kesinlikle gidilmemiş, müzik ve orkestra kesinlikle değiştirilmemiştir. Gene 1914 yılında Coney Islands Lunapark’ını satın alarak Castles by the Sea isimli dans klubüne çevirmişlerdir ve çok büyük başarı elde etmişlerdir.

1915 yılında Modern Dancing, 176 sayfalık Vernon tarafından dans adımlarının anlatıldığı ve çiftin fotoğraflarıyla figürlerin resmedildiği bir kitap olarak basılmıştır. Bu kitabın sonunda Irene’in moda çekimlerinden oluşan bir kısma da yer verilmiştir.

Şekil 3.3: The story of Vernon and Irene Castle



Çiftin böylesine güçlü imajları, görüntüleri, yetenekleri ve hırsları olmasına rağmen, gösteri dünyasının dâhileri olan menajerleri Elisabeth Marbury ve orkestra şefleri James Rees Europe başarılarının ardındaki en önemli etkenlerdir (Ragtime Revolution, 2007: 47). (Şekil 3.4)

Şekil 3.4: Elisabet Marbury ve Elsie de Wolfe³⁵



Kaynak: <http://lucindaville.blogspot.com/2009/07/etiquette-wednesday-lady-mendl-ludwig.html>

³⁵ <http://lucindaville.blogspot.com/2009/07/etiquette-wednesday-lady-mendl-ludwig.html>

Ragtime dansının ve müziğinin o dönemdeki hızlı yayılımı ve genişlemesi Castle çiftinin popülaritesini yakalamasında ve duyulmasında önemli bir etken olmuştur. Castle çifti daha ünlerine kavuşmadan önce orkestra şefleri James Reese Europe müzikal çevrede oldukça bilinen ve itibar sahibi bir müzisyendi. (Ragtime Revolution, 2007: 68). Hatta 1913'te Victor Records ile ilk anlaşmasını yapmıştır. Bu anlaşmanın önemi böyle bir işbirliği yapan ilk siyahi orkestra olmasıdır. Bu kayıtlar ragtime ve erken caz örnekleri olarak hala keyifle dinlenebilmektedir. (Şekil 3.5.) Dolayısıyla Castle Çifti kadar anılan orkestranın da caz müzik algısı ve popülaritesi üzerinde önemli bir etkisi olduğu unutulmamalıdır.

Şekil 3.5: Victor Records/ Europe's Society Orchestra

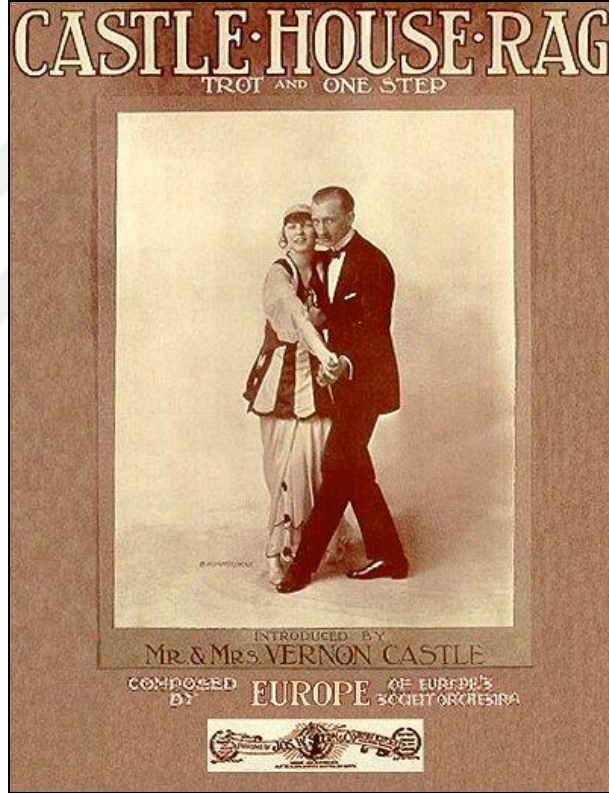


Castle çifti ve James Reese Europe'un 1913 yılında tanışması iki ekibinde önüne yepyeni dünyalar açmıştır. Vernon Castle anılan orkestranın müziğini "dünyanın en iyi dans müziği" olarak tanımlanmıştır ve Europe'da her zaman bu kadar ünlü olmalarına rağmen bu kadar iyi huylu yıldızlarla çalışmaktan duyduğu memnuniyeti belirtmiştir. Devamla Europe, Vernon Castle için başta siyahiler olmak üzere hiçbir şeye karşı önyargısının olmadığını belirtmiştir. (Ragtime Revolution, 2007:69) Orkestra ve Castle Çifti'nin güçlü yakınlığı ve birbirlerine olan güven ve inançları iki ayrı toplumsal sınıfın da anılan kişiler üzerinden çeşitli etkileşimlere girmesine sebep olmuştur.

Vernon ve Irene Castle, Europe sayesinde beyazların girmesinin yasak olduğu, sadece siyahilerin bulunduğu dans ve müzik kulüplerine girmeye başlamışlar, bu durum çiftin dans repertuarının canlı, çeşitli ve zengin olmasını sağlamıştır. (Ragtime Revolution, 2007:70)

James Reese Europe 1914 yılında dönemin önemli plak şirketlerinden olan Joseph W. Stern&Company ile anlaşma imzalamış ve Castle'lara adanmış 10 adet parçanın da yer aldığı bir albüm çıkartmıştır. Bu parçalar arasında Castle House Rag ve Castle Walk gibi doğrudan çifte atıf veren parçalar bulunmaktadır. (Şekil 3.6.)

Şekil 3.6: Castle House Rag/Trot and One Step



Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vernon_Castle_and_Irene_Castle_-_Castle_House_Rag.jpg

O dönemde yani 1910'lu yıllarda siyah bir ekip ile beyaz bir ekibin böylesine güçlü ve saygılı bir ortaklık kurması oldukça dokunaklı ve duygulu bir durum olarak algılanmıştır. Bu durumda orkestranın ve dans ekibinin birbirlerinin popülaritesini arttırdıkları ve dolayısı ile artan popülarite ile birlikte hem orkestranın çaldığı müzilin algısının hem de dans ekibinin yaptığı dans türlerinin algısının senkronize bir şekilde itibar kazandığı yorumu yapılabilir.

Europe ve Castle çifti birlikte çalışmalarına karşı iki yönlü bir ırkçılıkla mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Dönem dönem hem siyahi hem beyaz halkların çeşitli kısımları kendi temsilcilerinin karşı grupla görüşmesini yadırgamış ve çeşitli baskılar oluşturmuşlardır (Ragtime Revolution, 2007:71). Castle çiftinin çeşitli kulüplerde siyahi bir caz orkestrasını kullanması müzisyenler birliği tarafından tepki almasına neden olmuştur (Ragtime Revolution, 2007:77). Castle'ların bu cesaretli yaklaşımları zaman zaman danslarına karşı önyargılı yorumlar ve haberler yapılmasına sebep olmuştur. Aynı zamanda dönemin New York belediye başkanı Gaynor tarafından Ragtime dans ve müziklerinin baskılanarak susturulmak istenmiş ve bu çabalar sonuç vermemiştir (Ragtime Revolution, 2007:85).

Aslında Castle Çiftinin dansçı olarak bu kadar başarılı ve meşhur olmaları dans yeteneklerine değil güzel ve etkileyici görünüşleri ile güçlü imajlarına bağlıdır. Anılan bu imaj aileden gelen sosyal konumları sayesinde güçlenmiştir. Bu imaj öylesine güçlü ve etkiliydi ki, işçi sınıfının kadınları Irene'i şıklık konusunda son nokta olarak görmüş ve kendi idolleri olarak belirlemiştir. Vernon ise beyaz atlı prens olarak tanımlanmıştır. Burjuva sınıfı ve cemiyet hayatı ise onların görgülü tavırları, alçak gönüllülükleri ve kaliteli zevklerinden büyülenmiştir. (Ragtime Revolution, 2007:99-104)

1914'te neredeyse hiçbir vatandaş bir siyah orkestranın çaldığını görmemişti. Menajerleri iş almadan önce grubun durumu hakkında işletmeleri bilgilendirmekteydi ve eğer bu durum sorun oluşturursa bu işletmelerin isteyeceği şekilde değişiklikler yapılmıyor ve gösteriler iptal ediliyordu. (Ragtime Revolution, 2007:110)

Castle Çifti Harlem'in ilk siyah müzikal gösteri salonu olan Tempo Club'da sahneye çıkan ilk müzisyenler olmuştur. Bu esnada kendilerine yine James Reese Europe ve orkestrası eşlik etmiştir.(Ragtime Revolution, 2007:132) (Şekil 3.7.)

Şekil 3.7: The Tempo Club Banner



Kaynak: <http://parlorsongs.com/bios/jeuropa/jreuropa.php>

Bu tarz kırılma noktaları hem siyah ve beyaz halkların yaklaşmasını hem de caz müziğin ve caz danslarının popülerleşmesi konusunda önemli dönüm noktaları olarak yorumlanabilir.

1916 yıllarının sonunda Vernon'dan etkilenen Europe orduya katılmıştır bu olayla birlikte ilk kez siyahi bir teğmen orduda üst rütbelerde yer almıştır. Hellfighters olarak bilinen birliği Paris'e artık "jass" olarak bilinen ragtime türlerini tanıtmıştır. (Şekil 3.8.) (Ragtime Revolution, 2007:133)

Şekil 3.8: Hellfighters ve James Reese Europe



Kaynak: <https://alabamanevcenter.com/2017/02/17/day-alabama-history-james-reese-europe-led-harlem-hellfighters-nyc-parade/>

Bu durumda siyah ırka karşı olan sempatinin artması ve onların kültürel iklimlerine duyulan merakı ve empatiyi geliştirmiştir.



5. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

5.1 GENEL DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, elde edilen bilgiler ve bulgular tarihsel bir düzen ve perspektif içerisinde ele alınmıştır. Bu süreçte daha önce yapılmış çalışmalar incelenmiş olup çeşitli karşılaştırmalar yapılmıştır.

Castle çifti ile ilgili sınırlı olan kaynakların hemen hemen hepsi incelenmiş olup kaynaklar arasında kırılma yaratacak ya da kopukluk oluşturacak daha önemlisi çelişki yaratacak bir durum tespit edilememiştir.

Dansın caz müziği algısı üzerindeki etkisi araştırılırken, tarihsel perspektifte yaşanan dönüşümler, evreler ve temel referanslar arasında Castle Çifti'nin öznel konumu niteliksel biçimde incelenmiştir. Bu kapsamda etnografik çalışmalar, bibliyografik çalışmalar ve derlemeler araştırılmıştır. Çalışmada geçmişe yönelik veriler toplanırken özellikle temel kaynak olarak Eve Golden tarafından 2007 yılında yazılmış olan “*Vernon and Irene Castle’s Ragtime Revolution-The University Press of Kentucky*” adlı eser belirlenmiştir. Anılan eser Castle Çifti hakkında yazılan en kapsamlı ve en fazla verinin olduğu eserdir. Devamla; dansın caz müziği algısı üzerindeki etkisi bağlamında, tarihsel perspektifte yaşanan dönüşümler, evreler ve temel referanslar arasında Castle Çifti'nin öznel konumunun değerlendirilmesinde 3 aşamadan oluşan bir metot geliştirilmiştir. Üretilen metot ile birlikte çiftin hayatı, geliştirdikleri teknikler ve kendi popülariteleri ile caz müziğinin benimsenmesine yaptıkları katkılar analiz edilmiştir.

5.2 SONUÇLAR

Castle çifti kendi sosyal statüleri ve temiz görüntüleri ile hem dansın hem de caz müziğinin o dönemdeki algısına olumlu etkide bulunmuştur.

Siyahi bir caz orkestrası kullanarak ve bunu değiştirmeleri için yapılan baskılara boyun eğmeyerek hem caz müziğinin hem de siyahi müzisyenlerin dönemdeki algılanış biçiminin olumlu yönde kırılmasına etkileri olmuştur.

Marjinal eğilimleri olan bir menajer ile çalışarak dönemin özgürlük algısına olumlu bir etkileri olmuştur.

Dönemin Caz müziğinin çalınabileceği ve dönemin caz danslarının yapılabileceği alternatif; temiz ve üst sınıfa uygun bir okul ve kulüp açarak; bu müzik ve dansların daha üst sınıfa yayılabilmesine olanak sağlamışlardır. Bu da bu müzik ve dansların olumsuz itibarının kırılmasında etkili olmuştur.

Dönemin önemli filmlerinde oynayarak caz müziği ve caz danslarının kullanılmasına etkileri olmuş, bu da bu müzik ve dansların daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır.

James Reese Europe ve orkestrası ile olan sıkı işbirlikleri ve dostlukları birbirlerini popülerite olarak beslemelerini sağlamış; siyahi ve beyaz ırkın birlikte çalışmasından doğan bu başarı iki ırkta da dönemde mevcut olan karşılıklı ırkçılığın kırılmasında etkili olmuştur.

James Reese Europe ile olan dostlukları sonucu sadece siyahi ırkın girebildiği müzik ve dans kulüplerine girmeleri sayesinde siyahi ırkın caz müzik ve danslarını kendi koreografilerinde kullanmışlar ve tüm dünyaya tanıtmışlardır.

Konu ile ilgili gelecekte yapılacak araştırmalar ve konunun geliştirilmesi, dönemin yaşayan figürleri ile olan yapılacak sözlü görüşmeler ya da uluslararası kaynaklarda yer almayan onun yerine yerel kaynaklarda yer alan çalışmaların araştırılması ile mümkün olabilir. Castle çiftinin caz müziğine yaptığı katkıların sadece caz dansları ve çift üzerinden değil dönemin caz müzisyenlerinin gözünden de görülmesi gerekmektedir. Bu konuda literatürde açık bulunmakta olup bu eksiklik ancak detaylı bir derleme ve görüşmeler içeren çalışmalarla kapatılabilecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Aktaş, G. 1999., *Temel Dans Eğitimi*. Ege Üniversitesi Basım Evi, Bornova-İzmir.
- Ay, G., 1999. *Folklor (Halkbilim) Genel Bilgiler, Oyun, Müzik*. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Berendt, J. E., 2003., *Caz Kitabı- Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bergerot, F., 2004., *Tarih Boyunca Caz- Gelenek, Stiller, Sahne Arkası, Kişiler*. Ankara: Dost Yayınları.
- Cobb, S. I., McCutcheon, J. T., *Roughing It De Luxe*. p. 143. Curtis Publishing Company.
- Emiroğlu, K. & Aydın, S. 2003., *Antropolojii Sözlüğü*. Dans Maddesi, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Encyclopedia Britannica, Charleston dance. Retrieved 2018-06-26.
- Eroğlu, T., 2010., *Türk Dans Antropolojisine Giriş*. Yurt Renkleri Yayınevi, Ankara.
- Golden, E., 2007. *Vernon and Irene Castle's Ragtime Revolution*. The Univeristy Press of Kentucky.
- Kealınohomoku, J. W., 2007., *Halk Dansı, Çev.*, Tuğçe Işıkhan.
- Koçkar, T. 1998., *Çağlar Boyunca İletişim Sanatı Olarak Dans ve Halk Dansları*. Bağırğan Yayınevi, Ankara.
- Levine, D., 2018. *Jack Cole (1911-1974)*. Dance Heritage Coalition.
- Mahoney, B., 2005., *Jazz Dance*, The International Encyclopedia of Dance. Oxford University Press, 1998. Oxford Reference. 2005.
- Örnek, S. V., 1971., *Etnoloji Sözlüğü*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Royce, A. P. 2002., *The Anthropology of Dance*. Dance Book Ltd, UK.
- Sacks, Curt. 2010., (Çev. Bessie SCHÖN-BERG) *World History of Dance*, La vergne. TN USA,. s.3.
- Sermet, C., 1999., *Caz'ın İçinden*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Şevket Akıncı, yayınlanmamış eseri. (Alınma tarihi 14.12.2018)

Sürelî Yayınlar

- Yanıköğlü. A., 2007. Caz Müziğinin Bugünkü Sorunları: Caz Müziğinin Üretilme Koşullarının Güncel Görünümü. Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Bölümü Anabilim Dalı, Müzik bölümü Yüksek Lisans Programı.
- Eroğlu, T., 2018. Dans kavramı ve dansın işlevi. The Journal of Academic Social Science Studies. 60, p. 215-226, Autumn II.
- Yanık, E., 2010. Dans ve İletişim. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.



Diğer Yayınlar

- 1920'lerde Avrupa ve Jazz. 30.01.2019.
<https://www.hazalpapuccular.com/1920lerde-avrupa-ve-jazz/>
- 7 Different Styles of Jazz Dance. 14.12.2018.
https://www.ehow.com/info_12122652_7-different-styles-jazz-dance.html
- A Cultural History of the Drumset. 14.12.2018.
<https://culturalhistoryofthedrumset.wordpress.com/new-orleans/the-drummers/>
- A Closer Walk. 14.12.2018. <https://acloserwalknola.com/places/congo-square/>
- Afrikanische-Percussion.com. 14.12.2018. <http://www.afrikanische-percussion.com/bougarabou-bugarabu-lingue-470>
- Alabama Newscenter. 14.12.2018. <https://alabamaneewscenter.com/2017/02/17/day-alabama-history-james-reese-europe-led-harlem-hellfighters-nyc-parade/>
- All Music. 14.12.2018. <https://www.allmusic.com/album/rumba-jazz-1919-1945-the-history-of-latin-jazz-and-dance-music-from-the-swing-era-mw0002080812>
- Ancient Music. 14.12.2018. <http://www.crystalinks.com/egyptmusic.html>
- Cazkolik. 30.01.2019.
https://www.cazkolik.com/PopulerGundem1/104396/Caz_tarihinin_kaydedilen_ilk_plagi?.html
- "Congo Square: Mythology and Music - Stop 5 of 7 on the Urban Slavery and Everyday Resistance tour | New Orleans Historical". New Orleans Historical. Retrieved 2018-06-26.
- Clayton, A., 2018., How Jazz Works. www.howjazzworks.com. Retrieved 2018-06-26.
- Dance Advantage. 14.12.2018. <http://www.danceadvantage.net/giordano-jazz-dance/>
- Dance Heritage Coalition. 14.12.2018. <http://www.danceheritage.org/castle.html>
- Dance in the Harlem renaissance. 14.12.2018.
<https://danceharlemrenaissance.wordpress.com/home-4/the-dancing/the-shimmy/>
- Dances of the Late Renaissance (16th Century). 14.12.2018.
https://socialdance.stanford.edu/syllabi/late_renaissance.htm
- Dancing: The Languages of the Body in Motion. 14.12.2018.
<http://brainmind.com/Dancing.html>
- Dans Adana. 14.12.2018. <http://www.dansadana.com/dans-tarihi.html>

Dans ve Balenin Doğuşu. 14.12.2018.
<https://gizemcim.wordpress.com/2013/03/20/dans-ve-balenin-dogusu/>

Discogs. 14.12.2018. <https://www.discogs.com/Spirogyra-Burn-The-Bridges-The-Demo-Tapes-1970-1971/release/1860622>

Discussing the Prime Tenets of Jazz Dance in Relationship to Current Practices." 3 Aug. 2013, erinnliebhard.files.wordpress.com/2013/09/2013-wda-panel-proceedings.pdf

Encyclopedia Britannica. 14.12.2018. <https://www.britannica.com/art/fox-trot>

Ezgi Konucu. 14.12.2018. <http://www.ezgikonucu.com/genel/1920li-yillar-ve-carliston-dansi/>

Facts and Details. 14.12.2018.
<http://factsanddetails.com/japan/cat20/sub130/item699.html>

From the Bygone. 14.12.2018. <https://fromthebygone.wordpress.com/2013/10/28/irene-castle-ballroom-dancer-fashion-icon/>

Fineartamerica. 14.12.2018. <https://fineartamerica.com/featured/a-roman-dance-sir-lawrence-alma-tadema.html>

Frenccreoles.com. 14.12.2018.
<http://www.frenchcreoles.com/CreoleCulture/creoleculturelinks.html>

Han Hanedanı. 14.12.2018. <https://sns.91ddcc.com/t/88498>

History of the Foxtrot. 14.12.2018. <http://www.dancehealthfitness.com/history-of-the-foxtrot.html>

History Print Shop. 14.12.2018.
<https://historyprintshop.ecrater.com/p/7206071/jitterbug-dance-juke-joint-photo>

James Reese Europe. 14.12.2018. <http://www.ragpiano.com/comps/jreurope.shtml>

Jazz Tarihi. 14.12.2018. [http://jazzgrr.blogcu.com/jazz-tarihi-cazin-dogusu-ve-kokenleri/4658895.12.2018.](http://jazzgrr.blogcu.com/jazz-tarihi-cazin-dogusu-ve-kokenleri/4658895.12.2018)

Jazz Timeline. 19.12.2018. <https://www.apassion4jazz.net/timeline.html>

Jazz, Arts Group Coumbus. 14.12.2018. <https://www.jazzartsgroup.org/new-orleans-the-birthplace-of-jazz-by-byron-stripling/>

Jerry Jazz Musician. 14.12.2018. <https://jerryjazzmusician.com/2014/02/monday-jazz-quiz-25-bandleader-best-known-manager-harlems-mintons-playhouse-birth-bebop/>

Kültürel Bellek. 14.12.2018. <http://www.kulturelbellek.com/dans-nedir-dans-cesitleri-tarihi/>

Lemon & Olives. 14.12.2018. <https://www.lemonandolives.com/brief-history-greek-dancing/>

Lindy Hop Class (3 of 4). 14.12.2018. <https://simply-ballroom.com/event/lindy-hop-class-3-4/>

Lucindaville. 14.12.2018. <http://lucindaville.blogspot.com/2009/07/etiquette-wednesday-lady-mendl-ludwig.html>

Maria Torres. 14.12.2018. <https://www.broadwaydancecenter.com/faculty/maria-torres>

Matthew's Island of Misfit Toys. 14.12.2018. <https://mattsko.wordpress.com/2015/08/03/the-summer-widowers/>

Modern Dance. 14.12.2018. <http://autocww.colorado.edu/~toldy3/E64ContentFiles/DanceAndDancers/ModernDance.html>

Music Archievesç 19.12.2018. <http://www.jazzmusicarchives.com/subgenre/21st-century-modern>

Music Genres List, 19.12.2018. <https://www.musicgenreslist.com/music-jazz/>

NKFU.com, 14.12.2018. <http://www.nkfu.com/dans-cesitleri-ve-isimleri/>

Ortadoğu Teknik Üniversitesi. 14.12.2018. <http://eslidanslar.metu.edu.tr/fokstrot>

Pinterest. 14.12.2018. <https://tr.pinterest.com/pin/325666616779105642/?lp=true>

Restaurant-ing Through History. 14.12.2018. <https://restaurant-ingthroughhistory.com/tag/louis-martin/>

Scott Joplin Ragtime Festival. 14.12.2018. <https://www.scottjoplin.org/joplin-biography.html>

Songbook. 14.12.2018. <https://songbook1.wordpress.com/fx/1936-standards/swing-time/>

Sonny Watson's Streetswing.com. 14.12.2018. <http://www.streetswing.com/histmain/z3grzber.htm>

Step-by-step-dance.com. 14.12.2018. <http://www.step-by-step-dance.com/turkeytrot.html>

The Diary of Myles Thomas. 14.12.2018. <https://1927-the-diary-of-myles-thomas.espn.com/bix-beiderbecke-ff9809b0fdf5>

The History of Recorded Jazz. 30.01.2019. <https://www.udiscovermusic.com/in-depth-features/the-history-of-recorded-jazz/>

The Newyorker. 14.12.2018. <https://www.newyorker.com/culture/richard-brody/ornette-colemans-revolution>

The Parlor Songs Academy. 14.12.2018
<http://parlorsongs.com/bios/jeurope/jreurope.php>

The Philadelphia Dance History Journal. 14.12.2018.
<https://philadancehistoryjournal.wordpress.com/tag/grizzly-bear/>

ThoughtCo. 14.12.2018. <https://www.thoughtco.com/slow-foxtrot-dance-1007195>

Travalanche. 14.12.2018. <https://travsd.wordpress.com/2009/05/02/stars-of-vaudeville-6-vernon-and-irene-castle/>

Weather Report. 14.12.2018.
<http://theultimatebootlegexperience7.blogspot.com/2018/02/weather-report-1980-11-14-london-uk.html>

WNUR FM 1995 www.wnur.org/caz/styles, Northwestern Üniversitesi radyosu, Chicago (Haziran 2006'da internet üzerinden alındı).

Word Press, Downbeat, Newyork 1946. 14.12.2018.
<https://jazzinphoto.wordpress.com/2012/07/11/dizzy-gillespie-john-lewis-cecil-payne-miles-davis-and-ray-brown-downbeat-new-york-46/>